

The Project Gutenberg eBook of Miehen kylkiluu: Kolminäytöksinen huvinäytelmä, by Maria Jotuni

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Miehen kylkiluu: Kolminäytöksinen huvinäytelmä

Author: Maria Jotuni

Release date: August 18, 2014 [EBook #46612]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MIEHEN KYLKILUU: KOLMINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

MIEHEN KYLKILUU

Kolminäytöksinen huvinäytelmä

Kirj.

MARIA JOTUNI

HENKILÖT:

JUSSI OLLENBERG, apteekkari.
ELLI, hänen rouvansa.
AINA ZINCK, apteekkioppilas.
YRJÖ KALLIO, tohtori.
TUOMAS LUKASSON, apteekkirenki.
AMALIA OLJANDER, apteekin emännöitsijä.
MIINA SALOKANNEL, tohtorin emännöitsijä.

TOPIAS KINKKUNEN, suutari, Amalian veli.
TIINA, hieroja.
MUMMO.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Kaunis, hyvinkalustettu arkihuone. Takana laajat ikkunat ja ovi lasiverannalle, jonka ikkunoista näkyy metsää ja kauppalaa. Oikealla nurkassa piano, enemmän etualalla sohvaryhmä. Huoneen keskellä, hiukan vasemmalla ruokapöytä tuoleineen. Vasemmalla kaksi ovea, joiden välissä kaappi. Oikealla ovi. Vasemmassa nurkassa telefoni.

On kaunis kesäaamu.

I KOHTAUS.

APTEEKKARI JUSSI OLLENBERG (tullen oikealta, tervehtii vasemmalta tulevaa Aina Zinckiä):
Huomenta, neiti Zinck.

AINA ZINCK: Huomenta, apteekkari.

JUSSI: Ei kynnyksen yli, tulkaa tänne. (Ojentaa kättään, tervehtivät; vetää Ainaa kädestä.) Uimaanko jo menossa — menkää vain rauhassa.

AINA: Uimaanko, apteekkari?

JUSSI: Uimaan. Mutta minä odotan. Kas, minkälainen teillä on uusi pusero, enhän tätä ole ennen nähnyt. Kaikki teillä on sievää. Ja käsivarsi — saanko suudella tuohon, tuohon pitsin rajaan?

AINA: Ette saa.

JUSSI: Saanhan. Kun on puhdas sydän, saa. Puhtaalle on kaikki puhdasta.

AINA: Ei saa. (Koettaa kokevasti vetäytyä pois.)

JUSSI: Tiedättehän, että on minun syntymäpäiväni.

AINA: Toivotan onnea.

JUSSI: Ei niin. (Vakavasti.) Aina, minä tahdon toisin. (Tarttuu Ainan vyötäisiin.)

AINA: Ei, ette saa.

JUSSI: Saa, kerran vain. Mitä se kehenkään kuuluu? Olenhan minä vielä nuori, kolmenkymmenen vanha vasta ja onhan minulla sydän ja silmä nauttimaan kauneudesta. Vai eikö saisi enää mitään nähdä, kun on naimisissa? Ei saa enää mitään huomata, ei mistään nauttia, yksinkertaisesti: ei enää elää. Luuletteko, että ihminen jaksaa sillä tavalla kauankaan elää?

AINA: Miksi ei? Mikä on jaksaa?

JUSSI: Ei, sanon, en jaksa. Minulla on vapauteni. Ja minkä minä taidan, jos jostakusta pidän. (Koettaa tarttua Ainaan.)

AINA: Mitä te, mitä te nyt —

JUSSI: Minä — minä —

AINA: Vaiti! Ei mitään sopimattomuuksia. Sanon suoraan, minä en sellaisesta pidä.

JUSSI: Oletteko kihloissa?

AINA: Jospa olisinkin — niin mitä se tähän kuuluu?

JUSSI: Sepä kuuluu, sillä minä —

AINA: Vaiti!

JUSSI: Tällainen kesäaamu — tulee hulluksi elämänilosta, kuvittelee, että on vielä nuori, että onni tulee tuossa vastaan, tulee teidän hahmossanne. Ja että on vapaa vielä avaamaan sylinsä sille ja nauttimaan ja rakastamaan. — Sanokaa, onko synty tuntee kaikkea sitä, mitä tuntee?

AINA: On, muita kohtaan paitsi vaimoan kohtaan.

JUSSI: Vaimoan, vaimoan. Siinäkö on koko maailma?

AINA: Siinä se on, ja siinä sen täytyy olla.

JUSSI: Siitä näen, että ajatuksenne on jonkun luona. Kun mennään kihloihin ja naimisiin, muututaan vanhanaikuisiksi, ahtaiksi ja typeriksi, aivan mahdottomiksi enää elämään. Mutta minäpä en tahdo kadottaa sydäntäni enkä haudata sitä yhden naisen ompelurasiaan.

AINA: Onhan se onni.

JUSSI: Kadottaa vapautensa? Ei minusta, eikä Ellistäkään. Elli ei sitä tahdo. Hän on sivistynyt ja ymmärtää yhtä ja toista vapaudestakin. Hän jättää minulle vapauden ja minä jätän hänelle vapautensa.

AINA: En usko. Niissä seikoissa ei nainen salli väljyyttä.

JUSSI: Vapaamielisyyttä, tarkoitatte. Naiset eivät tiedä mitään elämästä.

AINA: Pelkäävät tietäkin, se kun särkisi heidän onnensa ja uskon miehiin.

JUSSI: Ai, ai, minä kostan sananne. (Yrittää ottaa kiinni Ainaa, joka juoksee ulos. Jussi juoksee perästä, vaan töytää ovelta Kinkkusta vasten, joka on juuri sisään tulossa.)

II KOHTAUS.

TOPIAS KINKKUNEN: Ka, päivää.

JUSSI (kätellen): Mitäs Topiakselle kuuluu?

TOPIAS: Mitäpä sitä.

JUSSI: Istukaa. Terveenäkö ollaan?

TOPIAS: Ka, mitäpä sitä muutakaan viitsi, terveenähän sitä näin nuoret.

JUSSI: Sattuuhan sitä tautiakin.

TOPIAS: Ka, sattuu, sattuu. Jos oikein äkeisiinsä paneutuu, niin potemaan heittäytyy, niinkuin se Riittästiina siinä mökillä, se akka.

JUSSI: Se Topiaksen emäntä?

TOPIAS: Se, se sama kapine.

JUSSI: Vai potemaan panihe. Onko se sairas?

TOPIAS: Kukapa hänet tiennee, kun ei ole niitä tietovehkeitä, niin menepäs ja tiedä, siitä akkaväestä etenkin. Sanoihan ne siinä, jotta sairas se muka, mutta menepäs sitten ja tiedä, mitä se on milloinkin, se rouvasväki näet.

JUSSI: Mikä sille tuli?

TOPIAS: Mitä ne sanoi? Sanoivatkohan ne, jotta muka tämä kuumeko oikein olisi tullut.

JUSSI: Vai kuume?

TOPIAS: Kuume, se keuhkojen kuumetus.

JUSSI: No, ja Topias tuli tohtoriin?

TOPIAS: Noo — maksaisiko tuo vaivan? Jospa se ei eläne enää.

JUSSI: Mutta pitää sitä siltä —

TOPIAS: Ka, jos pitänee, niin pitänee. Sitähän minäkin, jotta jos pitänee, niin pitänee. Ja tämä atteikkari kun ne keitoksensa on keittänyt ja ne tietää, niin jos sitten niille kuumille keuhkoille joitakin tippoja, tippoja tiputtaisi vaikkapa kymmenisen pennin edestä.

JUSSI: Ei se tipoilla parane enää.

TOPIAS: Vai ei parane. No, paraneisiko tuo ryypyllä? Jos koko ryypyn ropsauttaisi?

JUSSI: Ei se enää.

TOPIAS: No, — minkäpä taisi. Johan minä, jotta jos on täältä pois päästäkseen, niin pääseehän sitä ilman rohtojakin. Jos ei, niin eihän sitä äkeissään jaksane äksykään koko ikäänsä maata.

JUSSI: Vai on äkeissään.

TOPIAS: Kukas hupsu se muuten kuumeeseen? Äksyyttähän se oli kaikki, äksyyksissään se siinä potemaan panihe.

JUSSI: Vai äksyyksissään?

TOPIAS: Tuntenee tuo atteikkari tuon akkasen olion. Minkä se päähänsä saa, et sitä sieltä pois ota. No, tämä oli saanut päähänsä sen, että kuolla pois, kun ei kahvia kyllikseen saanut, ja hyppääpäs kiusoillasi järveen. Märkäähän se on vesi, se on tietty, niin totta ne keuhkot siitä itseensä otti. No, ovatpa, ovatpa akan keuhkot samaa maata kuin akkakin. No, sitäpähän sieltä hakikin, kuolemataan.

JUSSI: Joudupas sitten tohtoriin.

TOPIAS: Vaan jos se siitä elämään kuontuu, niin se ähittelemään, jotta tulipas ukolle hätä. Ei, ehei, ei sitä tohtoriin toki. Ja voipipahan se olla siellä selvinnyt jo ilman tohtoriakin.

JUSSI: No?

TOPIAS: No, mikäs, sitten ei siihen tohtoriloita kaivata, pappi vain. Ei siinä sitten kupparikaan auta, jos se niille markkinamatkoilleen läksi.

JUSSI: Etkö sure?

TOPIAS: Mitä se surulla paraneisi. Ja johan se ähitteleisi, jos sen tietäisi.

JUSSI: Voisi ähitellä.

TOPIAS: Ja eipähän se maailma yhden vaimon varassa liene. Kovin tämä oli terhakka, kovin terhakkata se oli. Ja äkeissään se kuolee, jos kuolee, niinkuin se uhkasikin. Ja aina se on Riittastiina sen päänsä pitänyt, ei se muita kuule.

JUSSI: Otatko sitten toisen?

TOPIAS: Tottahan sitä toisen. Se lehmäkin sen tahtoo.

JUSSI: Kenenkäpä otat?

TOPIAS: Jonkun, jonkun naiseläjän, mitäpä sitä muusta, naiseläjähän se siksi olla pitää. Sitä kun se kangaskin siihen kesken jääpi, niin se sitä kutojata.

III KOHTAUS.

AMALIA OLJANDER (tulee sisään): Katsos, eikös ole Topiastakin siihen lennättänyt.

TOPIAS (hitaasti nousten, pyyhkii kätensä housunkupeeseen): Lennätti, lennättihän se.

JUSSI (menee): Anna tupakka veljellesi. Kuului tällä vaimo potevan.

TOPIAS (hyvillään): He, vai jotta tupakka — hee. (Nykäisee hattuaan.)

AMALIA: Riittastiinako se? No, mikä sille tuli. (Antaa sikarin.)

TOPIAS: Mikäpä, äissään siinä sen keuhkot kuumeeseen lyöttihit.

AMALIA: Vie kiireesti lääkäriä.

TOPIAS: Hee — jos tuo paranee —

AMALIA: Niin, no, sitä varten.

TOPIAS: Antaa ihmisen kuolla rauhassa. (Vetelee tupakkaa.)

AMALIA: Ihanhan siitä lakikin rankaisee —

TOPIAS: Mistäpä se laki sen tietää, ei sano sille.

AMALIA: Ei se lääkäri paljoa — ottaisikoon tuo markan —

TOPIAS: Ei sitä markkaakaan toki yhdestä eukosta ja sen metkuista.

AMALIA: Minä maksan sen.

TOPIAS: Onpas liikaa rahaa maailmassa. Höö. Vaan sitten se akka kehuu, kun paranee, että olipas ukolla hätä. — Ei, hyvä ihminen, anna olla.

AMALIA (kiirehtien): Lähde, hyvä veli, elä siinä enää viroittele.

TOPIAS: Kehuu, kehuu se pakana. Hee. Eikös tehnyt minulle viimeistä tepposta, teki, tekipähän tepposet akka. (Menee Oljanderskan työntämänä ulos.)

AMALIA (huutaa ovesta): Joutukaa, joutukaa, Tuomas.

IV KOHTAUS.

Tuomas Lukasson tulee kantaen kaksikorvavakkaa, jossa on sepeleitä. Oljanderska hakee portaat, alkavat asetella sepeleitä ikkunoiden yläpuolelle.

TUOMAS: Ottakaas tästä, Amalia hyvä.

AMALIA: Hyvä — sanoo: "Amalia hyvä."

TUOMAS: Sanoo, ja sanoo vielä, että oma Amalia.

AMALIA: Hee — "oma Amalia". Todellako?

TUOMAS: Todella. Omaltahan nyt kaikki tuntuu. Katsokaapas ulos Luojan kaunista maailmaa. Kaikki on omaa, ei ole rajaa, mikä on minun, mikä on toisen. Kaikki on minun — eikä kuitenkaan mitään minun. Sillä tällaisena kesäaamuna en minä olekaan minä, en mikään Lukasson, vaan jokin vain, jokin osa tuosta hyvästä ja ystävällisestä elämästä. (Viittaa ulos.)

AMALIA: Ystävällistähän se on elämä, kun on itse vain ystävällinen.

TUOMAS: Miksi ei olisi?

AMALIA: Siinäpä se. Siinä koko vika. Tuomas tahtoo kaikkia hyvittää.

TUOMAS: Kaikki kun hyvittelevät minua.

AMALIA: Miksi toisesta pitää enemmän pitääkin kuin toisesta, sanokaapas, Tuomas, kun Tuomas on kouluakin käynyt.

TUOMAS: On koulut käynyt.

AMALIA: On lyseoita ja muita.

TUOMAS: Onko se hyvä vai paha asia Amaliasta?

AMALIA: Hyvä. Tietäähän Tuomas, että se on hyvä minusta.

TUOMAS: Etten pilalla ole siksi. No, hyvähän se on sekin.

AMALIA: Ja kuitenkin Tuomas tänne rengiksi joutui. Se entinen apteekkari se oli mies, kun Tuomaan tänne otti. Sitä kun —

TUOMAS (jatkaa): Sitä kun samaa penkkiä koulussa uskolla painettiin ja yhtenä toveruutta harjoitettiin. (On ryyppäävinään.) Niks — naks.

AMALIA (jatkaa): Ja kuoli sitten apteekkari ja tämä tuli sijaan.

TUOMAS (jatkaa): Vaan minä jäin tänne kauppalaan ja tähän. Ja nyt olen raitis poika kuin kirkas vesi. Sanokaapa, enkö ole hyvä mies?

AMALIA: Hyvä. Olisi vieläkin parempi, jos ei olisi yhtä vikaa. Saanko taas sanoa suoraan?

TUOMAS: Totuus, Amalia, totuus ennen kaikkea, vaikka olkoon karvas kuin korpijunkkari.

AMALIA: Jos Tuomas ei olisi niin naisiin menevä.

TUOMAS: Ai, ai Amalia. Kuinka Amalia taas niin puhuu. Eikös siinä ole erehdys. Minäkö naisiin menevä? Minä kun pelkään naisia.

AMALIA: Eihän Tuomas minuakaan pelkää.

TUOMAS: Enhän toki yhtä, enkä sitä, joka minua miellyttää. Mikä mies minä olisin, jos mieluistani pelkäisin. (Putoaa alas portailta, joiden päällä seisoo seppeltä kiinnittämässä, putoaa suoraan Amalian selkään.)

TUOMAS: Anteeksi, Amalia.

AMALIA: Tuomas on hyvä. (Ojentaa kätensä, piirittää niillä Lukassonia.) Hee — kun kerta siihen putosi.

TUOMAS (nykäisee sormellaan Amalian suuta): Amalia!

AMALIA: Kyllästyisiköön Tuomas, jos Tuomas siihen luokseni iäksi jäisi?

TUOMAS: Tähän!? Ei, hyvähän tässä olisi.

AMALIA: Minä en olisi yksitoikkoinen. Minä pitäisin niin hyvänä, ettei ehtisi kyllästyä. Entinen miesvainajani kuoli, ennenkuin kyllästyi. Vaan ei Tuomaan tarvitse kuollakaan, ei ehdikään, annan minä sen verran tekemistä itsessäni. (Ei laske pois Lukassonia, joka koettaa paeta.)

TUOMAS (surkeana): En minä kyllästyisi.

AMALIA: Sitähän minä. Ei Tuomas kyllästyisi. (Ottaa kiinni Tuomaan nutun napista.) Ja kun ansaitseekin niinkuin minä. Minä kävisin kylillä, tuskinpa minua paljon kotona näkyisikään. Laitteleisin pitoja ihmisille. Ja mies vain makaileisi kuin makkara päivänpaisteessa ja minä sitä rakasteleisin, että se olisi aina sulana sydänjuuriaan myöten.

TUOMAS: Olisipa, olisipa se elämää.

AMALIA: Mutta usein nykyään olen minä surullinen.

TUOMAS: Miksi?

AMALIA: Jos Miina ottaa ja viepi — minun omani.

TUOMAS: Kunhan teidän omanne ei ota ja vie Miinaa.

AMALIA: Kun Tuomas on ruvennut välttämään minua ja käy tohtorilan kyökissä joka ilta.

TUOMAS: Miina kutsuu. Eikä sen mieltä voi pahoittaa Miinankaan, sovinnossahan ne asiat selviävät.

V KOHTAUS.

Miina Salokannel tulee samassa. Hän on puettu ahtaaseen, lyhytselkäiseen röijyyn ja erinäköiseen kirkkaaseen hameeseen. Päässä vanhanaikainen hattu, jossa on punainen rusetti edessä.

MIINA: Hyvää huomenta, Tuomas, ja huomenta, Amalia. Pistäysin katsomaan, joko seppeleet on saatu.

AMALIA (harmissaan): Saadaanhan ne tässä omin joukoin.

MIINA: Ostin apteekista hajuvettä. (Panee sitä Amalian rintaan.) Ja neiti pani parasta. Ja kun olen tohtorin emännöitsijä, niin kannattaakin.

AMALIA: Elä usko. Tohtorilla on omat juttunsa, ei se apteekkineidistä välitä, vaikka kyllä kelpaisi. Mutta teidän tohtorinne se on koko vötys mieheksi.

MIINA: Olisipa saanut vaikka apteekkarskan ennen, jos olisi ottanut.

AMALIA: Ähää. Meidän apteekkarskan? Ei kuuna kullan valkeana. Ei apteekkarska sellaisesta miehestä viittä penniä maksaisi, olkoot vaikka kuinka rakastuneita.

MIINA: Meidän tohtori rakastunut? Ja teidän rouvaanne muka?

AMALIA: Kun mies ei välitä ruoasta, on sydämessä vika. Laitoin niin hyvää lohta, mutta ei kelvannut. Tietää sen jokainen itsestäänkin mikä on, kun ei ruoka sydämeen sovi.

MIINA: Vaan kun minä laitan lohen, syöpi se.

AMALIA: Vaan jos minä laitan sapuskan sydäntunteiden juurista ja annan Tuomaan sitä hämmentää, ettei kesken pohjaan pala, ja syötän sen sinulla, niin eronkyyneleet silmistäsi tipahti, usko se. Niin katkeran keiton siitä saapi, kun toisten pataan hierimensä työntää. Mutta minäpä näytän, että nainen saapi omansa, jos nerokas on.

MIINA: Tuomas, kuunnelkaapas tätä ihmistä, kun suuttuu suotta. Miellyttääkö tämä teitä, Tuomas?

TUOMAS: Mitä, mitäpä — miksikäpä se ei miellyttäisi?

MIINA: Vaan muistaakos Tuomas, mitä Tuomas eilen minulle sanoi ja vannoi?

TUOMAS: Mitäpä, mitäpä minä —

AMALIA: Ha-ha-haa. — Ei mitään. Mitä se Tuomas olisi sinulle vannonut. Kun on vanha, niin höpsii. Näkee näkyjä ja unissa elää.

MIINA: Eikö Tuomas muista, mitä eilen sanoi?

TUOMAS: Sanoin, sanoinhan minä — että on niin kauniit ilmat.

AMALIA: Ah-hah-haa. Ja karpäsiä paljon.

TUOMAS (pakenee): Ja sanani kokoinen olen.

MIINA: Odottakaahan — (Tuomas koettaa pujotellaisia pois.)

AMALIA: Odottakaahan. Emmehän me elävältä teitä syö. (Ottaa kiinni takin liepeestä.) Odottakaapas. (Tuomas pääsee irti.) Selvitetään tämä asia nyt ensin. Kahta ei yksi mies tarvitse, ei Aatamillakaan kahta ollut. Jaksan minä tässä yksiksenikin yhtä miestä tarpeeksi rakastaa. (Ryntää Tuomasta kohti, joka pääsee pakoon.)

VI KOHTAUS.

MIINA: Ha-ha-haa. Sinähän pelostat ihmiset pakoon — ha-ha-haa — Säikähtipä se sinun rakkauttasi — ha-ha-haa —

AMALIA: En minä joka miehen syliin juoksekaan, omani syliin jos juoksen.

MIINA: Kainous kaunistaa. Ja kainot ihmiset saavat kauniita jälkeläisiä.

AMALIA: Niinkö kauniita kuin isäsikin sai?

MIINA: Niin, isäni? Sai jälkeläisikseen kaupunkilaisia kuitenkin. Meidän suku on vanhaa porvarissäätyä, tiedä se. Minun isäni oli suutarimestari ja sen isä suutari ja isänisä suutari.

AMALIA: Jos kaikki teidän suvussanne ovat olleet suutareita, niin Aatamikin on ollut suutari ja sehän se on minunkin esi-isäni. Että yhtä vanhoja ne ovat kaikki suvut ja sama on kaikkien kristillisten sukujen esi-isä. Vai eikö Aatami olekaan sinun esi-isäsi?

MIINA: Tietävästi.

AMALIA: Vaan tiedätkös kukas oli sitten?

MIINA: Näiden Salokanneltenko?

AMALIA: Niiden kannelten ja muiden kannelten.

MIINA: No se Pekka Parviainen, joka nimensä suomensi.

AMALIA: Ei, Noak se on varmin esi-isä. Pekasta ei raamattu mitään puhu. No, kun on yhtä vanhat esi-isät, elä kersku. Vai kauneudellasiko ylpeilet?

MIINA: Olenkos minä ruma?

AMALIA: Et, et. Thyh! Kaunis on harakkakin, kun harvoin näkee. Johan olen sanonut, pysyisit kauempana etkä toisen kalavesille verkkojasi laskisi.

MIINA: Tuomas on minun sulhaseni.

AMALIA: On, jos ei ole minun.

MIINA: En minä sinun miestäsi rahoillani elättäisi ja vaatettaisi. Uuden puvun nytkin tilasin.

AMALIA: Tarpeen se onkin. Saapipa siten vihkivaatteet, kun tästä vihille käydään.

MIINA: Niin, eihän sinulla olisi miehelle housujakaan antaa.

AMALIA: Annathan sinä, mitä se kaksilla tekee. Pue pois siitä mies minulle.

MIINA: Voipi pukea. Joillakuilla onkin rahaa enemmän kuin muuta paperia.

AMALIA: Pieniä ne ovat noin pienen linnun munat, usko se.

MIINA: Ahaa, taisipa harmittaa rikasta kun köyhän tasku on pullollaan. Mies se kurkistaakin ensin taskuun ja sitten vasta sydämeen. Vaikka tokkopa sinusta sydäntä löytyisikään, kun olet mahana koko ihminen.

AMALIA: Itse olen vielä mahani kantanut. Vaan eipähän sinun mahassasi liene kantamista. Thyh! Kapahauki. Ei tuota mahaa sinulla liene nimeksikään.

MIINA: Vaan sydäntäpä on. Ja niin lämmin onkin, että vaikka nauris sen kohdalla paistuisi.

AMALIA: Miestä ei vain ole tullut siihen nauriita paistattamaan. Eikä niin hulluja taida ollakaan, jotta tulisivat.

MIINA: Hullu onkin se mies, joka ei ymmärrä tulla. Hullu on Tuomaskin, vaikka sillä onkin niin viisas järki.

AMALIA: Vaan mitä sinä miehellä teet, kun et osaa sitä kurittaa. Tokko sinä edes miehen tukkaan ylettyisit. Vaan näin minä miestä kuritan. (Yrittää tarttua Miinaan.)

Kinkkunen tulee samassa.

VII KOHTAUS.

TOPIAS: Ka-ka — akat tappelevat — sö-sö — Mikäs se tämä elävä on?
(Katsellee Miinaa, jonka tukka on päässyt irti.)

AMALIA: Mitäs sinä siihen tulet?

TOPIAS: Tämän kylän eläjöitäkö se tämä — he-hee? Somia, somiapa ovat.

AMALIA: Elä toimita! Mitä se tohtori sanoi?

TOPIAS: Mitä lienee sanonut.

AMALIA: Etkös sinä käynyt?

TOPIAS: Ei tullut käydyksi. Kallista lystiä se on, jos hautajaisetkin siinä vielä tulevat, niin mikäpä häntä monenlaista virkamiestä sinne kulettelemaan.

AMALIA: Ala mennä.

TOPIAS: Tulin kysymään, että oliko siinä perää, jotta sinä sen markan niinkuin maksat —

AMALIA (antaa markan): Tuossa. Voi sun vempellettä. — Vie, Miina, tämä sinne teille tohtorin puheille.

MIINA: Mikäs tällä miehellä on vaivana?

TOPIAS: Akkahan sen on vaivana.

AMALIA (työntää veljeään): Menetkö, juntsikka.

TOPIAS: Vaan ähittelee se, pakana, jos paranee. (Menevät.)

VIII KOHTAUS.

Apteekkarska tulee oikealta. Hän on puettu uuteen aamupukuun.
Asettaa nuotteja pianiinolle.

ELLI: Missä apteekkari on?

AMALIA: Rannalle näkyi menevän, tuon neidin kanssa tuolla kävelevät.
Tohtori näkyy tulevan. Eipä se Topias tavannut sitä. No, odottakoon.
Tuodaanko kahvi sisään jo?

ELLI: Tuo vain. Tahi odotahan, kunnes apteekkari tulee.

IX KOHTAUS.

Amalia menee.

Tohtori Yrjö Kallio tulee verannalta.

YRJÖ: Saako tulla sisään?

ELLI: Ei, ei. Odota vähän, minä juoksen ensin pakoon.

YRJÖ: Elä minun tähteni, Elli. Olenhan minä sinut ennenkin noin nähnyt.

ELLI: Jussin läsnäollessa.

YRJÖ: Oletpa sinä pikkusievä tyttö.

ELLI (nyrpeissään): Pikkusievä.

YRJÖ: Se Jussi on poika.

ELLI: Ei Jussi minua enää huomaa.

YRJÖ: Ketäs? Tottahan, kun sinut sai. Kauanhan hän sai sinua tavoittaakin.

ELLI: Silloin olin nuori.

YRJÖ: Vuodessakos sinä nyt olet vanhentunut?

ELLI: Vuodessa elää paljon ja kokee paljon, kun sattuu.

YRJÖ: Sehän kuulostaa joltakin. Mitä sinulta nyt puuttuu?

ELLI: Sanonko?

YRJÖ: Sano.

ELLI: Rakkautta.

YRJÖ: Puhutpa sinä kuin pienet tytöt ainakin.

ELLI: Soisinpa, että Jussistakin olisin pieni tyttö vielä. Vaan ei, vanhahan minä olen jo hänelle.

YRJÖ: Sinä hupsu, sinä tyhmä.

ELLI (naiivisti): Sano, olenko sinusta tyhmä, Yrjö. Sano, ethän pidä minua tyhmänä, Yrjö.

YRJÖ: Sinä, sinä, sinä olet niin — rakas.

ELLI: Hyi, Yrjö. Hyi sinua! Kun minä sinulle leikilläni puhelen, niin sinä olet niin tahditon, että sinä toimestasi —

YRJÖ: Enhän minä toimestani, leikilläni minä —

ELLI: Ha-ha-ha-haa, sinä vekkuli! Leikkiähän se oli. Vaan elä vasta sellaista leikkiäkään. Minä voisin erehtyä. Ethän?

YRJÖ: En, en koskaan. Missäs Jussi viipyy?

ELLI: On uimassa.

Amalia tulee.

X KOHTAUS.

AMALIA: Tohtorilassa on kaksi miestä. — Sillä toisella, vieraalla, tuntuu olevan kiire. (Menee.)

YRJÖ: Hyvästi, tulen pian.

ELLI: Oh, niitä sairaita aina.

XI KOHTAUS.

Yrjö menee. Elli asettautuu soittamaan.

XII KOHTAUS.

Apteekkari ilmestyy ovelle, kuuntelee Ellin soittoa ihastuneena.

JUSSI: Soitatpa taas sievästi.

ELLI: Huomaatko sen? Kun ajattelen sinua, lämpenee rinnassani — ja paremmin soitan. Sinä olet minusta nykyään niin kaukana, en tavoita sinua, kuin mikä väikkyvä ajatus, joka tahtoo karata luotani.

JUSSI: Elli rakas, eihän toki —

ELLI (alakuloisena): Rakastatko sinä minua vielä?

JUSSI: Kuinka sinä puhut.

ELLI: Niin, kun pelkään, ettet enää —

JUSSI: Oma, pieni vaimoni. Ketä minä sitten, ellen omaani ja ainoani?
Ja toivon, että minäkin sinun ainoasi olisin.

ELLI: Olethan nyt. Mutta aina et ole ollut, senhän tiedät. Olen monesti sanonut, ettet ole ollut ainoa etkä ensimmäinen. Ensimmäinen suuri kyllä.

JUSSI: Se riittää minulle.

ELLI: Ja mitäpä niistä toisista.

JUSSI: Tiedän ne, enkä ole mustasukkainen.

ELLI: Siinäpä se ikävä. Et ole mustasukkainen. Tahi onhan tavallaan hyvä, että luotat uskolliseen vaimoosi. Olenhan onnellinen siitä.

JUSSI: Sitä toivoisin.

ELLI (harmissaan): Vaan sinä et saa luottaa, siinäpä se. Minä voin vielä rakastuakin. Mitä silloin teet?

JUSSI: Jos vakavasti rakastut, annan sinulle vapauden.

ELLI: Annat vapauden, annat vapauden minulle. Voi, voi minua onnetonta!

JUSSI (saamattomasti): Mutta, Elli, sitä sinä silloin kaipaat.
Sinun parastasihan minun pitää ajatella.

ELLI: Ei, sinä et saa silloin ajatella minun parastani.

JUSSI (samoin): Näet, jos todellakin vakavasti rakastuisit, jos itse niin tahdot, jos se on elämänehto.

ELLI (hermostuneena): Et sittenkään. Sinä et saa antaa vapautta. Etkä anna, jos rakastat. Sinun velvollisuutesi, aina, aina, on pitää minusta kiinni, ymmärrätkö, sinun velvollisuutesi on pitää minusta kiinni.

JUSSI: Minähän pidän sinusta kiinni. Minä olen aina täyttänyt sinun tahtosi, ja minähän siitä nytkin kärsimään jäisin.

ELLI: Et ajattele minun kärsimyksiäni.

JUSSI: Sinähän minut ensin hylkäisit ja sinullahan olisi toinen.

ELLI: Vaan että sinä sen hyväksyisit ja laskisit minut kylmin sydämin luotasi. — Oh — kuinka se koskee. Minä olen uhrannut sinulle koko elämäni. Minä en koskaan ole ajatellut muita kuin sinua. Kaikkeni minä olen antanut saadakseni sinun rakkautesi — ja nyt annat sinä minun mennä.

JUSSI: Enhän minä anna. Leikilläsihän sinä kysyit, ja pitihän minun jotakin vastata.

ELLI: Siitä näen, ettet enää rakasta minua. Et ole sitä koskaan tehnytkaan.

JUSSI: Sehän oli leikkikysymys tuo sinun kysymyksesi. Eihän sinulla ole, kestä pidät — Vai olisiko? — Eihän ole?

ELLI: Olisiko se sinusta niin mahdotonta? Olenko minä jo niin ruma ja vanha mielestäsi?

JUSSI: Et, et suinkaan. (Käy totiseksi.)

ELLI: Ja luuletko, että tähän tydyn? Kun sinä et välitä minusta, olen pakotettu muualta etsimään rakkautta. Olen nuori vielä ja kaipaan. Syytä itseäsi — jos jotakin sattuu, jos kiinnyn toiseen.

JUSSI (istuu synkkänä): Elli, puhutko totta?

ELLI: Puhun.

Äänettömyys.

JUSSI: Voi minua onnetonta!

ELLI (käy neuvottomaksi kun näkee Jussin onnetonna. Kiihkeästi): Ei, rakas. Elä ole pahoillasi. Ei siinä ole perää. Kuka se olisi? Ei kukaan.

JUSSI: Yrjöä pelkäsin.

ELLI: Yrjöä — ha-haa. Otaksumahan se oli, leikkipuhetta kaikki. Tiedäthän, etten muista pidä.

JUSSI (riemuiten): Tiedän.

ELLI (syleillen): Ja jos olisi jotakin — tämäkin on otaksuma, huomaa se — jos olisi, olisi se viatonta lajia, pieni ihastus vain. Ethän sinä siitä välittäisi? Sinähän olet vapaamielinen ja sivistynyt ja tiedät, että sellainen pieni ihastus, viaton syrjäajatus, voisi olla mahdollinen kenelle tahansa. Ymmärräthän?

JUSSI: Ymmärrän, hyvin ymmärrän.

ELLI: Ymmärränhän minäkin, että sinullakin voisi olla sellainen. Enkä minä ollenkaan siitä välittäisi? Voisihan jossakussa ihastuttaa jokin mitätön seikkanen enemmän kuin sama seikka omassa vaimossa.

JUSSI: Nyt sinä puhut taas järkevästi kuin viisas vaimo ainakin.

ELLI (iloissaan pyörähtäen): Sano, että olen viisas, hiukan viisaampi ja vapaamielisempi kuin moni muu.

JUSSI: Olet, olet, rakas.

ELLI: Olen. Kiitos, oma mies.

XIII KOHTAUS.

Jussi ottaa Elliä vyötäisiltä ja pyöräyttää korkealle. Samassa tulee Amalia kahvitarjotinta kantaen ja Ellin hame humauttaa kuppeja maahan.

AMALIA: Sus siunatkoon — kun ilmassa lennetään.

JUSSI: Ei se ole kun häiksi. Amalian häiksi.

AMALIA: He-he-hee, mistäpä ne minulle sulhaset.

JUSSI: Eikös kaupat jo ole päätetty?

AMALIA: No, koska apteekkari tietää, niin — tavallaan, minun puolestani ne ovat päätetyt, mutta, mutta ei käy sitä asiaa yksipuolisesti päättelyminen, kun on kahden kauppa. Ja se viivyttelö päätöstään

se vastapelaaja.

JUSSI: Pitääpä sanoa pojalle kova sana.

AMALIA: Jos apteekkari on hyvä. Ja sanoo, että älköön peljätkö, en minä puraisematta kuitenkaan häntä nielaise. On minulla ollut mies ennenkin käsissäni ja siihen asti eli, kunnes kuoli. (Menee, tuo toiset kupit.)

JUSSI: Sanotaan, sanotaan.

AMALIA: Ja ettei uskoisi naisten vehkeilyihin, naisväki, se koettaa kiehtoa miestä jos miten saisi verkkoihinsa, vaan ettei uskoisi. Se tuo tohtorilan Miina näet, se kummitus, se kun kummittelemaan panihe. No, hyi kuitenkin, millä hänet irroittaisi.

JUSSI: Minä irroitän.

AMALIA: Kiitoksia, apteekkari. Kun on noin hyvä isäntä, eipä pitäisi omaa miestä kaivatakaan. (Menee.)

XIV KOHTAUS.

ELLI: Elä sotkeudu heidän asioihinsa, jos heistä ei tule onnellisia.

JUSSI: Ei onnellisia? Mikä heitä estäisi onnellisina olemasta? Kun tahtoo, onhan sitä onnellinen.

ELLI: Jospa ilmaantuu suuria vaaroja, jospa vaikka ihastuu toisiin.

JUSSI: Menettelee viisaasti aikanaan. Estää itsensä ihastumasta. Hullujahan ne ovat.

ELLI: Hulluja. Niille voi nauraa ja niistä voi puhua. Mitättömiä ne ovat olleet minunkin ihastukseni. Minäpä kerron.

JUSSI: Tiedän ne.

ELLI: Kerron sittenkin. Niin näet, ettei niissä mitään ole ollut. Alfredia minä rakastin koulusta päästyäni vain siksi, että hänen kravattinsa oli aina väärässä. Se liikutti minua. Ja valkeita rihmoja riippui hänen nutussaan. Hänen äitinsä näet ompeli kylille. Se saattoi minut kyyneliin. Sillä minun tunteeni olivat platoonista laatua.

JUSSI: Tiedän sen. Eihän hänellä, köyhällä ylioppilaalla, olisi ollut varaa naida sinua.

ELLI: Miksi ei? Minä olisin antanut varoja naida. Mutta en rakastanut. Kertapa hän suuteli puutarhassa. —

JUSSI: Tiedän, tiedän.

ELLI: Mutta en sittenkään syvemmin rakastanut. En rakastanut häntä enempää kuin niitä nutussa riippuvia rihmoja voi rakastaa ja sitten samaan aikaan rakastuin hänen veljeensä oikein kovasti. Mutta ethän loukkaannu?

JUSSI: Kerro vain — tahi jätä.

ELLI: Enkä jätä. Minä kerron, niin näet, että olen vapaa niistä. Ei niissä ole mitään, ei tuon näppösen vertaa perää.

JUSSI: Ei ole, tiedän sen. Katsos, kun sinun kätesi on pieni ja sievä. Onpa se totta tosiaan sievä.

ELLI: Hauska. Etkö ole sitä ennen huomannut?

JUSSI: Olen, ennen naimista, mutta sitten ei ole tullut katselluksi niillä silmin. Pienet, pienet kätöset.

ELLI: Niin, Jussi. Kätöset ovat sinun. Ja minä olen sinun, en kenenkään muiden. Tahdotko sinäkin olla minun? (Silittelee Jussin tukkaa.)

JUSSI: Tahdon.

ELLI: Hullua, kun täytyy olla mieheensä niin rakastunut. Tyhmää, niin tyhmää. Vaan kun on sellainen tukka ja sellainen suu. (Suutelee.) Tunnen, että sinun täytyy olla minun. Ja jollet ole, sinun täytyy tulla omakseni.

JUSSI: Mutta Elli.

ELLI: Ymmärrän, näetkös, että sinulla on ollut pienet ihastuksesi, enkä ole niille mustasukkainen.

JUSSI: Tietysti on ollut.

ELLI: Ja tiedänhän ne kaikki, enkö tiedäkin?

JUSSI: Tiedät.

ELLI: Vaikka voi olla, etten tiedäkään ihan kaikkia. (Viehkeillen.) En aivan pienimpiä, en niitä ihan vaarattomimpia.

JUSSI: Sinä velho, mistä sen tiedät?

ELLI: Kun olen velho. On eräskin pieni pitäminen sinulla ollut, aivan mitätön, siitä et ainakaan ole mitään maininnut.

JUSSI: Ei, mutta sitäpä en tiedä. Mikäs se olisi?

ELLI: Arvaa itse.

JUSSI: Meijerin konttoristineiti?

ELLI: Ei se.

JUSSI: No, se opettajatar?

ELLI: Siitähän olet puhunut.

JUSSI: Ai, sisäkkö Manda?

ELLI: Ei.

JUSSI: Mutta muitahan ei ole. Meijerin konttoristineiti, opettajatar, sisäkkö Manda —

ELLI: Mandasta elä puhu. Se oli erehdys. Ethän häntä olisi voinut ottaa kuitenkaan. Ja olihan se Mandankin syy, että antoi asian kehittyä niin pitkälle. Ai, kirjakaupan Eeva.

JUSSI: Mutta eihän se ollut mitään. Ostin sieltä vain kirjekuoria suuret ko'ot — ja oli vielä serkkusi Iida —

ELLI (harmissaan): No, ei se ollut mitään. Se oli tyhmyyttä. Köyhä ja ruma. Ethän toki olisi ollut niin yksinkertainen, että hänet olisit nainut.

JUSSI: En toki. Vaan muita ei ole.

ELLI: Ha-ha-haa. Vaan näin minä nauran niille kaikille. Minä ymmärrän miestä. Ja avio-onnen pääehto onkin keskinäinen ymmärrys, eikö olekin? Ha-ha-haa. —

JUSSI: Ha-ha-haa. Vaan harvalla onkin sellaista vaimoa, joka osaa nauraa noille mitättömyyksille. Rakentavat niistä ristiriitoja. Vaan me emme, me nauramme. Ha-ha-haa —

ELLI: Ha-ha-haa —

JUSSI: Ja olihan minulla sitten tosiaankin aivan pieni, joutava juttunen. Jokohan sinä sitä tarkoittit?

ELLI: Aivan äskettäin? (Odottaa.)

JUSSI: Äskettäin. Sanon sen vain siksi, että näet, kuinka puhdas olen. En mitään peitä. Ja onhan se sillä kuitattu, kun sen sanon?

ELLI: On.

JUSSI: Ne toiset ihastukset ovat ennen naimista. Tämä on jälkeen.

ELLI: Jälkeen?

JUSSI: Jälkeen. Vaan ethän sinä suutu? En ensin ajatellut sanoa sitä, mutta kun sinä olet niin hyvä ja niin järkevä — etkä loukkaannu?

ELLI: En loukkaannu.

JUSSI: Se oli tuo — tämä Aina Zinck.

ELLI: Tiesin sen.

JUSSI: Tiesitkö?

ELLI (hilliten raivoansa): No, onhan minulla silmät ja hermot myöskin. Vaan kerrohan kaikki!

JUSSI: Ethän suutu?

ELLI: Kun sanon, että tiesin sen, pitääkö muuta sanoa?

JUSSI: Ei. No, minä kerron, koska olet noin järkevä. Kun hän tuli Helsingistä — eikö sinustakin tunnu, että kaikki helsinkiläiset ovat aivan toista kuin me maalaiset täällä —?

ELLI: Tuntuu.

JUSSI: Ja hän oli viehkeä ja nuori — vaan nyt sinä suutut?

ELLI: Kerro. Ja mainitse myös, mihinkä te ihmisessä yleensä ihastutte?

JUSSI (ei huomaa Ellin nousevaa raivoa): Kaikkeen voi ihastua, milloin mihinkin. Siihenkin, ettei ole mihin ihastua. Miehet ovat sellaisia. Mitä ne henkevydestä tahi muusta. Kun on rahaa tahi kun on sievä ja viehättää.

ELLI: Tahi kun ei ole mitään mikä viehättää —

JUSSI: Niin, kun ei ole mitään, mikä viehättää. Ensin pitää sievästä jalasta tahi jostakin sellaisesta, huomaapa vaikka kauniit lankkinahkakengät. Huomaa sitten kauniin lantioviivan — niin, muuta ei tarvitakaan. Kenkä tahi lantioviiva. Sitten jo katsoo, miten se nainen liikkuu. Ja niinkuin Aina — mikä hänessä kiehtonee — ei hän ole mitään — mutta annas, kun häneen voi rakastua, mikä siinä lienee.

ELLI (katkerana): Nuoruus kai.

JUSSI: Niin, nuoruus. Ja se, kun ei tunne häntä. Niin leikkisi siksi, kunnes oppii tuntemaan. Mies on sellainen.

ELLI (vaivoin hilliten raivoansa): Ja tietääkö hän rakkautesi?

JUSSI: Hän ei tiedä, se tahtoo sanoa, kyllä hän tietää kai —

ELLI: Olette puhelleet siis?

JUSSI: Vähän mitätöntä. En ole oikein uskaltanut, kun pelkäsin, että puhellessaan voisi enemmän rakastua.

ELLI: Mitä puhelitte? Sano kaikki.

JUSSI: Pientä kohteliaisuutta vain.

ELLI (raivoissaan): Kohteliaisuutta, sitä sinun kohteliaisuuttasi. Voi häpeätä!

JUSSI: Mutta sinähän kiivastut.

ELLI: En ehkä saisi?

JUSSI: Sinähän lupasit.

ELLI: Ja minä pidän lupaukseni, niin, etten lyö sinua, etten juokse maantielle ja huuda kaikille, että sinä olet kurjin, kurjin ja kelvottomin aviomies, petturi, uskoton raukka, konna —

JUSSI (saamattomasti): Elli, Elli, elä kiivastu!

ELLI: En, en minä kiivastu.

JUSSI: Tiesithän sinä sen ennenkin.

ELLI: Tiesin, vaan tahdoin yhtäkaikki urkkia ja kuulla sen omasta suustasi.

JUSSI: Sinä siis äsken tekeytymällä tekeydyit vapaamieliseksi. Halpamaista!

ELLI: Tekeydyin. Saadakseni kuulla sen, minkä aavistin. Urkin. Miten muuten olisin saanut tietää. Urkin. Koska se ei ollut mikään mitättömyys, vaan ratkaiseva elämänkysymys.

JUSSI: Ratkaiseva? Elli, minä vakuutan, ettei se ollut mitään? Kerroin vain, päästäkseni vaarasta.

ELLI: Siinä oli siis vaara!

JUSSI: Kaikkialla on vaara, kuten näet.

ELLI: Kun ei ole, missä olisi kiinni.

JUSSI: Kehuit, että tunnet miehet.

ELLI: Alan tuntea.

JUSSI: Tiedät siis, ettei sellainen kiintyminen merkitse mitään.

ELLI: Oh — kuinka minä olen onneton, kuinka olen katkeroitunut, ja pettynyt, kaikki, mihin uskoin, on mennyttä.

JUSSI: Sanoinhan ettei se merkitse mitään. Se ei saa merkitä, koska mitään ei ole tapahtunut.

ELLI: Muuta kuin mielikuvituksessasi.

JUSSI: Niin, muuta kuin mielikuvituksessani.

ELLI: Haa — ikäänkuin se ei olisi sama kuin tapaus.

JUSSI: Se ei ole sama.

ELLI: Se on sama. Mahdollisuus on sama kuin tapaus! Jos sinulle on mahdollista varastaa, vaan ei ole tilaisuutta siihen, etkö ole varas tahi samanarvoinen kuin varas?

JUSSI: Enhän minä ole aikonut varastaa.

ELLI: Et. Vaan tehdä aviorikoksen ja törkeän. Se sinulle olisi ollut mahdollinen.

JUSSI: Mutta, Elli rakas —

ELLI: Ei mitään rakkaaksi mainitsemisia, pyydän. En tahdo olla sen yleisen rakkauden esineenä. Sanoithan, ettet henkisestä puolesta välitä.

JUSSI: Mutta oletko sinä sitten niin henkinen, Elli?

ELLI: Onhan minulla ainakin erikoisuuteni. Ja kuvittelin, että minun erikoisuuteni sinua tyydyttäisi. Sitähän aina ennen vannoit. Ja minä hullu uskoin. Uskoin, että juuri minä sinua tyydytin. Kuvittelin, ettei muut pystyisi kilpailemaan sinun rakkaudestasi, kuvittelin, että aina saisimme elää rauhassa noilta eroajatuksilta ja sivurakkauksilta.

JUSSI: Elli —

ELLI (itkee): Kuvittelin — kuvittelin —

Tussi: Rakas Elli.

ELLI: Kuvittelin, että iankaikkisesti saisimme olla naimisissa.

JUSSI: Kuulehan —

ELLI: Ja että minä olisin ollut siksi sieväkin, mutta oo-ooh — (Itkee.)

JUSSI (langeten polvilleen): Pyydän anteeksi. Olethan sinä sievä.

ELLI: Vaan katunainen on sievempi.

JUSSI (suuttuneena): Katunainen on sievempi, katunainen on halvempi.

ELLI (kauhuissaan): Katunainen on halvempi. Nytpä sen sanoit. Ikuisiksi ajoiksi poltan ne sanat mieleeni. Nytpä sen näet, että ellei minulla olisi ollut rahoja, et minua olisi nainut.

JUSSI: Sinäpä sen sanoit.

ELLI: Oo, nyt sen kuulen. Kun olet saanut apteekin rahoillani, viskaat minut syrjään kuin käytetyn kappaleen.

JUSSI: Itsehän sinä viskaudut.

ELLI (kylmänä): Niin viskaudun. Muuta kun en voi. (Istuu synkkänä.) Ei, muuta en voi. Ero, ero vain —

JUSSI (pelästyen): Ero, Elli? Elli, leikkiähän tämä oli.

Elli vaikenee.

JUSSI: Elli, mitä ajattelet. Olehan järkevä toki!

ELLI: Niin olenkin. (Katsoo synkkänä ja vihaisena.)

JUSSI: Hulluhan sinä olet.

ELLI: En tiedä, minäkö vai muutko lienevät. (Itku tahtoo pyrkiä, mutta hän taistelee sitä vastaan.)

JUSSI (taas polvistuen): Elli, rakas Elli.

ELLI (kahdenvaiheilla, leppykö vai ei): Niinkö sinä hänellekin sanot. Rakas hän mahtaa sinusta ollakin. Onhan hän nuori, onhan hänellä kiiltokengät, onhan hänellä lantioviiva. — Ei, ei, en luullut elämää näin kammottavan kurjaksi —

JUSSI: Elli, minä tunnustan vikani.

ELLI: Vai tunnustat sinä vikasi. (Ivallisesti.) No, eihän sellainen ole vika eikä mikään. Ainahan sellainen pienillä neularahoilla kuitataan. Ehkä nytkin hyödyn neularahat edes.

JUSSI (keksien): Suo anteeksi, etten huomannut — (ottaa lompakkonsa) — että tässä yhteydessä muistan. Sinä tietysti tarvitset (ojentaa rahoja).

ELLI: Ei kiitos. Säästä ne vain uudelle vaimollesi.

JUSSI (pannen rahat pöydälle): Panen ne tähän.

ELLI: Elä minua varten. Maksa sitten virallisia teitä, kun ero on tapahtunut. En koske niihin.

JUSSI: Jos kuitenkin koskisit.

ELLI: En koske. Koska niin kalliiksi tulen, koska katunainen tulee halvemmaksi. Vaikka kyllä ansaitseisin ne. Tässä hoidan taloussasi, katson, että mieliruokiasi saat. Eikö ole ollut nytkin kotletteja melkein jokikinen päivä? Ja sittenkin sinusta kotirakkaus ei riitä. Minä en riitä. Jokainen katunainen, jokainen lantioviiva korvaa minut.

JUSSI: Niin korvaakin, kun olet tuollainen.

ELLI: Niin, ja katunainen tulee halvemmaksi. Vaan ansaitseepa se enemmän kuin minä. Se saa pplymin, se saa silkkipuvun, se saa värjäämättömiä nahkoja. Vaan milloin minä saan? Joka neularahasta pitää ensin käydä riita.

JUSSI: Ahaa, sinä paljastat nyt itsesi. Siitäkö ne huokaukset ja ristiriidat ovat?

ELLI: Siitä. Etten ole tiennyt, millä miestä kiinni pitää, en tiennyt mitään lantioviivasta, en kiiltokengästä —

JUSSI: Tästä lähtien —

ELLI: Ei, kiitos, säästä ne nuoremmalle vaimollesi.

XV KOHTAUS.

Lukassonin laulu: "Minä narri, kun mä nain" kuuluu ulkoa.

AMALIA (tulee): Neiti pyysi apteekkarin olemaan hyvän ja tulemaan apteekkipuolelle.

JUSSI (katsoo Elliin säikähtyneenä, sanoo sitten Amalialle äkäisenä):
Mitä sillä siellä taas?

AMALIA: Mistä minä heidän asiansa tiedän — paremmin tietänette itse.

JUSSI: Varmaan resepti. Hyvästi, Elli, siksi.

(Menee.)

AMALIA: Sen resepti se on heidänkin mielessään.

ELLI: Mitä, Amalia. Amalia pitää huolta vain omista resepteistään. No, kuulkaa, Amalia (ottaa satamarkkasen pöydältä), — vaihtakaa tämä satamarkkanen pieniksi ja tuokaa minulle, minulle kaikki, ei apteekkarille yhtään, ymmärrättekö?

AMALIA: Hulluhan olisin, jos en ymmärtäisi. En minä ole ensi kertaa pappia kyydissä. Tämän talonkin vihjeet kaikki tiedän, vaikken ole tietävinäni. Ja tiedän, missä vihollinen piilee —

ELLI: No?

AMALIA: Hameessa — hameväkeä ne ovat — ja sanon suoraan, jos mies olisi minulle uskoton, niin —

ELLI: Mitä!?

AMALIA: Minä miestä kurittaisin. — Mutta en minä asiaa niin pitkälle laskisikaan. Pitää vain ajoissa huolta, että miehellä on paljon kärsimistä vaimonsa tähden. — Silloin se ei jouda toisten perässä juoksemaan. — Ruveta tässä kärsimään — hyh — Kun on kerran kärsinyt sen vaivan, että on miehen ensin saanut, joutaa sen saada tuta, kenen käsiin joutui, — niin se on. Pitää ymmärtää vaan elämää. Se ei tee minulle muuta kuin oikeutta, jos minä teen sille vääryyttä. Pitää vain pitää puoliaan eikä välittää muista.

ELLI: Niin se taitaa olla.

AMALIA: Niin se on. (Menee.)

XVI KOHTAUS.

ELLI (tarttuen päättävästi telefoonin kuulotorveen): Saanko 14? Kiitos! Onko se Yrjö? Tämä on Elli. Ethän sinä tullutkaan. Sairasmatkalleko lähdet? Ei. Minulle on jotakin vakavaa tapahtunut. Minä olen onneton, hyvin onneton. Minun sydämeni on särkynyt —

— — — Ei, elä laske leikkiä, Yrjö.

— — — Enhän minä itke enää, vaan elämä on niin julmaa, niin julmaa. Minua on petetty, tiedätkö. Petetty? Rauhoitunhan minä jo. Joudutkos pian sairaskäynniltäsi? Minä tarvitsen sinua. Yrjö, minulla ei ole ketään muita, kehen turvata. — Kyllä, hyvästi, hyvästi siksi. (Soittaa telefoonin kiinni ja silmäilee ympärilleen voitonvarmana ja kun lähtee liikkeelle, on törmätä yhteen Ainan kanssa, joka tulee ulkoa.)

XVII KOHTAUS.

AINA: Huomenta.

ELLI: Huomenko lie vai ylihuomen, minä olen jo niin vanha, etten näekään.

AINA: Ettekö näe? Mikä teillä on?

ELLI: Kysy sitä, mitä minulla ei ole. Minulla ei ole lankkinahkakenkiä, ei lantioviivaa.

AINA: Ha-ha-haa, oletteko te hullu, rouva?

ELLI: Rouva on se, jolla on mies. Minulla ei ole miestä — —

AINA: Neiti sitten.

ELLI: Neiti on se, jolla on hameensa takana toisen mies, minulla ei sitä ole.

AINA (katsoo taakseen): Ha-ha-haa!

ELLI: Menkää, menkää ihanteenne luo.

AINA: Ha-ha-haa.

ELLI: Ja sanon teille. Hän ei ole rakkauden arvoinen. Jo aikoja olen hänet hylännyt ja rakastanut jo

aikoja toista, paljon parempaa. (Uhaten.) Uh, minkälainen hän on! Pitäkää, pitäkää toki omanne.

AINA: En ymmärrä —

ELLI: Ette, siinä te oikein sanoitte. Te ette ymmärrä mitään. Siinä te olette oikea nainen.

Aina menee pois jo vakavasti ihmetellen.

XVIII KOHTAUS.

ELLI (tarttuu kuulotorveen taas): Saanko kahdeksantoista? Kiitos. Tämä on apteekkarska Ollenberg. Olkaa hyvä ja lähettäkää minulle niitä uusia kiiltonahkakenkiä — numerot 36 ja 37 koetteeksi. Kiitos. (Miettii ja tempaa kuulotorven taas.) — Saanko yksitoista? — Onko se Lindströmin muotikaupassa? Tämä on apteekkarska Ollenberg. Teillä on siellä turkkilainen helmihuivi. Ovatko sellaiset varmasti muodissa Helsingissä? Vai niin. Lähettäkää se sitten. Ja se silkkipusero, jota katsoin. Kyllä, pyytäisin heti lähettämään. Kiitos. (Soittaa kiinni): Ah, kuinka raskasta, kuinka raskasta tämä elämän taistelu.

XIX KOHTAUS.

AMALIA (tuo rahat): Kun kauppalaiset tulevat kohta kaikki tänne syntymäpäiville ja apteekkarskalla ei ole päälläkään vielä.

ELLI: Ai, se on totta. Pianhan minä — (Lähtee, pysähtyy): Vaikka en tiedä, jos minä olisin sairas?

AMALIA: Käyhän se päinsä, sairastuu vain, minä laitan kahvit ja viinit.

ELLI: Laita hyvin kaikki, ettei häpeää tule. (Osoittaa ikkunanpäällysseppeltä, joka on pudonnut.) Ja laitata tuo paremmin kiinni. (Menee.)

XX KOHTAUS.

AMALIA (huutaa ulos): Tuomas, Tuomas, tulkaahan tänne.

TUOMAS (tulee): Tuomaaksi sitä on minua kutsuttu, kun ei muuksikaan ole osattu.

AMALIA: Ha-ha-haa. Tiesivätpäs parhaalle parhaan nimen antaakin. (Ottaa pullon senkistä, kaataa viiniä.) Minäpä annan Tuomaalle mielen virikettä. Onhan se tosin ihmisen vihollinen.

TUOMAS: Vaan sanassa sanotaan, jotta tulee rakastaa vihollistaan niinkuin itseäänkin. Itseäni pidän omassa nahassani — (ryyppää) — ja vihollisenikin pistän sinne — hihhei — ne siellä armaassa syleilyssä myllertävät — näin — (ottaa Amaliaa kaulasta ja pyörittää) — ne iloitsevat toistensa olemisesta niinkuin sulho ja morsian. Heh-helei. (Pyöräyttää Amaliaa.)

AMALIA: Helei!

TUOMAS: Helei. Pyöri iankaikkisuus ja sulata nämäkin kaksi onnellista kappaletta laajaan syliisi. Minä avaan sinulle köyhän ja nöyrän sydämeni ja sulan syntineni sinun iki-iloosi. Hei, minua ei enää ole, sinä vain — (katselee yhä ylös).

AMALIA: Minä vain. Nyt sinä olet avioon kelvollinen, kun sen tunnet, että mies on mitättömyys naisen rinnalla, kuin hyypiö hävitetyssä. Sopii nyt elämää alkaa. No — (tarjoaa suutansa).

TUOMAS: No, no, oma mamma. Prosit.

AMALIA: Prosit oma pappaherra. — Ai, kun on kiire. Pitäjäläisiä tulee kohta. Pankaapas, Tuomas, tuo seppeleenpää ylös. Ja ollaanhan nyt ystäviä elämän loppuun asti.

TUOMAS (lyö kättä): Ystäviä elämän loppuun, jos ei viha väliin tule eikä elämä ole loppumaton.

Amalia menee.

XXI KOHTAUS.

TUOMAS (nousee ylös portaille ja korjailee seppelettä ja laulaa):

Niinkuin narri minä nain.
Vanhan kompuran mä sain.
Hän oli rikas, minä köyhkö,

vaikka työtä tein kuin löyhkö.

Hoki sitä päivät, yöt:
Kukas tässä on tehnyt työt —
Tokko leivot, tokko paistat,
vaikka parhaat palat maistat.

XXII KOHTAUS.

MIINA (tulee, tirkistää ikkunasta): Ai, Tuomas, nyt Tuomas putoaa.
Ai, armias, minua ihan pyörryttää.

TUOMAS: Elkkää pyörtykö, ennenkuin kerkiän syliini ottamaan.

MIINA: Arvatkaapas, Tuomas, mistä sain kirjeen?

TUOMAS: Postista, tietävästi, sieltähän kirjeet tulevat.

MIINA: No, arvatkaapa, mitä siinä oli?

TUOMAS: Mitäs sitä nuorten tyttöjen kirjeessä on.

MIINA: Ei, ei. He-he. Siinä oli synkempiä asioita. — Oli, että tätini oli sairastunut.

TUOMAS: Sepä ikävää.

MIINA: Ei se niinkään ikävää. — Hän voi kuollakin.

TUOMAS: Sepä hauskaa on.

MIINA: Hui, mitäs hauskaa se on se. Mutta se on hauskaa, että saan silloin periä talon. Tulkaa, lukekaa itse, mitä tässä sanotaan.

TUOMAS: Minä lentää lihoittelen (hyppää) Oman kullan kaulaan.

MIINA: Oma Lukasson.

TUOMAS: Oma ruusunnuppuni.

MIINA: Oma enkelini Lukasson, itse lensi minun syliini.

TUOMAS: Itse, itse rynnistän paraikaa kohti kuolemaa.

MIINA: Ja kohti autuasta avioelämää, oman ruusunnuppunsa kanssa.

TUOMAS: Kohti onnen höyhenpolsteria.

MIINA: Onko siis todellakin totta, että Tuomas hyväksyy minut.

TUOMAS: Hyväksyn toki Miinan.

MIINA: Kiitos. En minä jokaista nyt enää ottaisikaan, mutta oman Lukassonini minä toki otan. Sitäpaitsi onhan niitä toki maailmassa paljonkin vielä miehiä, joita en ole kosinut.

Tuomas ottaa pullon pöydältä, tarjoaa Miinalle, joka varovasti maistaa.

Miina katselee ihailien Tuomasta.

TUOMAS (laulaa):

Pässille Luoja sarvet loi, karhulle hirmuhampaat soi, jänölle nopsat jalat.

Loi linnut pienet liitämään,
kuun, tähdet kilvan kiitämään
kaikk' avaruuden alat.

Sai kukka puvun puhtahan
ja miehet mielen rohkean —
Vaan mitä naiset saivat?

He saivat katseen kiehtovan
ja poven tulta-liehtovan —

Sen tunnen poltteen vaivat.

XXIII KOHTAUS.

Amalia tulee luuta kädessä sisään.

AMALIA: Ai, ai tätä maailman lopun elämätä. (Ojentaa luudalla.)
Pääsettekö!

TUOMAS: Kun tuossa panin köyttä, putosin, niin jalkani ihan taittui, niin Miinan syliin putosin, niin — minkäs minä sille taisin, että Miina sattui siinä olemaan?

AMALIA (uhkaa Miinaa): Miina!

MIINA: Minkäs Tuomas sille taisi?

TUOMAS: Niin, minkäs minä sille taisin, että Miinan syli on Miinan sylissä — ja minkäs minä, että minun iloni on olla ihmisten lasten kanssa?

MIINA: Jos Amalia on vihainen, niin sydän halkiaa ja kuolema tässä ihan tulee Tuomaalle ja minulle.

AMALIA: Pääsettehän yhdessä taivaan valtakuntaan.

TUOMAS: Jumala meitä siitä varjelkoon.

AMALIA (ottaa Tuomasta käsipuolesta): Ja nyt mennään.

TUOMAS: Ai, minun kipeä jalkani — (jalka ei näytä ottavan päälle) ja kipeä sydämeni — en minä ole luotu tällaista touhua varten.

MIINA: Voi Tuomas kultani.

AMALIA (vie ankarana Tuomasta käsipuolesta): Järjestys kaikessa. Kun minä olen valinnut ja omani saanut, valitse sinä sitten vasta ja etsi omaasi, elä ennen.

MIINA: Tuomaan kanssa on meidät kuin luotu yhdeksi lihaksi ja vereksi.

AMALIA (mennessään): Olkoon mitä on, vaan luuainespa sen määrää Luojan laatimien sääntöjen mukaan. Kenen kylkiluusta olen, sen omaksi tulen, vaikken rikkaa ristiin pane, saati sitten kun montakin rikkaa ristiin panen.

TOINEN NÄYTÖS

Apteekkipuoti. Oikealla taampana ovi, etualalla sohva, pöytä ja tuoleja. Vasemmalta oikealle tiski. Takaseinällä pari ovea. Seinät muuten purkkihylyjen peittämät. Vasemmalla etualalla ovi ja alasmenevät portaat ulos, taampana tiskin kohdalla ikkuna.

I KOHTAUS.

AINA ZINCK (hakkaa jotakin huhmarissa ja haaveillen sulhasestaan laulaa):

Jos oisin pääsky pieni, niin luokses lentäisin, ja sulle visertäisin mä kielin lempivin.

On kolkko päivän koite
ja ilta iloton,
kun poissa kaukomailla
se ainut, armas on.

Vaan armas aamun koite ja ilta ihana, kun näen kullon kasvot, sen kuulen kuisketta.

II KOHTAUS.

Akka tulee sisään ostoksille. Kaivaa poveltansa ensin jonkin riepunyytin, sitten pullon,

eväskannikan ja löytää lopuksi rahakukkaron. Aukaisee sen ja panee tiskille rahaa sekä pullon.

AKKA: Panepas tuohon sitä Antin pyritystä vai Pekan pyritystäkö se oli?

AINA: Anttipyriniä, ne ovat lippuja.

AKKA: Vai lippuja. Auttaakos ne liput mitä?

AINA: Auttaa ne.

AKKA: Jos niitä kaksi niitä Antinlippuja panet, vaan jos eivät auta, elä petä, ne on sille Kaisalle näet, sillä on ollut sitä pääpuolen sairautta yhä. Vaikka eihän ne pyritykset mitä auta, olet sitä oppinut sinäkin, vaan autapas, jos osaat.

AINA: Eihän sitä osaa. Tohtorithan ne paremmin.

AKKA: Vielä mitä. Ihmisten rahat vain kiskovat. — Vaan mitäs minä sille Hellulle tekisin? Mitäs rintaroppia sille antaisi? Tokko sitäkään tiedät?

AINA: Onko siinä rintatauti?

AKKA: Olisikoon tuo rintatauti? Sinäpä sen paremmin tiennet.

AINA: Rykiikö se pahasti?

AKKA: No, — ähkiihän se.

AINA: Teidänpö se on?

AKKA: Minun nimissänihän se on kulkenut.

AINA: Ei ole muita lapsia?

AKKA: Onhan niitä lapsia, vaan ei ole muita lehmiä kuin tämä Hellu.

AINA: Lehmäkös se oli?

AKKA: No, eikös sitä tiedä — kun kirjoja on lukenut?

AINA: Kysykää eläinlääkäriltä.

AKKA: Joo, joo, heillä on kai heidän ajatuksensa, vai lääkäritä, jo, jopa, ne nyt muka. — (Höpisee ja menee.)

III KOHTAUS.

TUOMAS (tulee ulko-ovesta kantaen terveyspullokorja, jonka panee tiskille. Laulaa):

Ei ne kysyneet toisiltansa
Rakastatkos? Rakastatkos?
Ensi silmäyksestä heti
toinen toistansa luokseen veti.
Missä liikkuvat, siellä heillä
linnut lauloivat kukkateillä.
Missä toisensa toinen näki,
siellä kevät, siellä käki.

Ei ne kysyneet toisiltansa:
Näitkös minut? Saankos sinut?
Syli aukeni, toinen täytti,
rakkauttansa työssä näytti.
Missä yhtyivät, siellä koti.
Toinen toisensa tähden soti.
Nainehiksi ne tiettiin mistä? —
Hedelmistä, hedelmistä.

AINA: Mitä se Tuomas taas!

TUOMAS: Mitä Tuomas! Erkon runohan se on, kiltin Erkon. Eilenpä oli oikeat ilojuhlat ja kunnialla ne

vietettiin.

AINA: Missä ne vietitte?

TUOMAS: Lopuksi pahnosten päällä tuolla tallin pilttuussa. Siellä uinailin autuaissa unelmissa ja nautin vapaudestani.

AINA: Pilttuussa?

TUOMAS: Kun on mieli näin vapaa vielä, ei pilttukaan ole pilttu, se on kultainen palatsi, ja minä en ole renki, vaan yhtähyvin kaikkien maiden hallitsija, ja hyvä olisi hallitsijan hallita, jos ei sitä itseään niin kovasti hallittaisi.

AINA: Vai hallitsevat.

TUOMAS: Hallitsevat ja pakolla pakottavat.

AINA: Mihin ne pakottavat?

TUOMAS: Etenkin naimisiin.

AINA: Eihän pakolla pidä. Elkää menkö.

TUOMAS: Ne hirttävät, jos en mene. Mitä tehdä?

AINA: No, menkää —

TUOMAS: Ne hirttävät mentyäkin.

AINA: No kuvitelkaa, ettette olekaan menneet, kun menette.

TUOMAS: Jaa-a. Se on kultainen neuvo. Jos selkää kirpelöittää, kuvittelee, ettei se olekaan sinun selkäsi, vaan jonkun muun. Ja pahan mielellään toiselle suopi. Niin pettyy kauniisti ja elää kauniisti elämänsä, vapaana ja arvollisena, vaikka olisi kuin epävapaa ja arvotonta elämä. Ja kun hauta on edessä, hyppää siihen, on kaikelta turvassa. Niin, lyhyt kuvitelma se on elämä ja samaa kuvitelmaa kärsimyskin, mitäpä tuosta — heleijaa vain, hyvä, että elämä yhä eteenpäin vyöryy.

AINA (katsoen ulos): Vyöryypä tuollakin jotakin. Miina vyöryy tännepäin.

TUOMAS (peloissaan): Voi kauhistuksen kuilu — kaiken maailman tuskat päälleni vyöryy — minne minä nyt pääsen — eilen menivät tilini naisväen kanssa sekaisin. (Katsellee ympärilleen.)

AINA: Ha-ha-haa. Huono kirjanpito, kun tilit on sekaisin. Menkää tiskin alle. Ettäpä naista pelkää!

TUOMAS (ryömien tiskin alle): En pelkää, vaan on maailmassa hetkiä, jolloin sankarikin vapisee — öh — (rykäisee).

IV KOHTAUS.

MIINA (tulee): Hyvää päivää, neiti. Neiti on yksin, sepä hyvästi sattui. Saapi vähän puhella ja keventää sydäntään, se on niin surun suosikki. Ja kaksi samanlaista naista ymmärtää niin hyvin toisensa. No, ensiksi apteekkiasiat.

AINA: Mitä neiti Salokannel haluaisi?

MIINA: Jos minä saan ensin minkkiä ja tuota — sitä (tekee liikkeen) — noo, vitliiminkiä tahi mitä se taas oli? —

AINA: Puuderia.

MIINA: Niin, sitä just.

AINA (laittaa pakettia): Vai puuderoipi Miina itseään.

MIINA: Jo aikoja sitten. On parempi aikansa katsoa kuin katua. (Tuomas rykäisee.)

MIINA: Hyi, mikä se oli!

AINA: Mikä lienee kellarissa.

MIINA: Sanon neidille suoraan, sillä minä olen suora ihminen, että minä, näettekös, en ole eilisen teeren poikia, niinkuin sanotaan, vaikka näin nuorelta näytän. On minulla jo hartioilla vuosia enemmän kuin vuodessa päiviä — ei, enemmän kuin viikossa, ei, enemmän kuin kuukaudessa päiviä, tarkoitin. Jumalan ne ovat antamia vuodetkin, mitäpä niistä näin kahdenkesken häpeäisi.

AINA: Mitäpä niistä häpeäisi.

MIINA: Vaan kun minulla on sydän sitä lajia, että minä rakastan kauneutta ja elämän koreutta ihan hulluuteen asti. Olla nuoria ja komeita, olla kaikki ihmiset kuin Luojan kuvia. Olla elämä kuin silkkiä ja samettia. Vaan onkos se niin? Vielä kissanhäntä. Mitä vielä se on. Rehki, rehki näin ja ota huomioon senkin seitsemät seikat, jos mieli miestä miellyttää. Ja miellyttääkö sittenkään? Vielä kissanhäntä.

AINA: Niinhän se on.

MIINA: Niin se on. Minä olen suora ihminen ja puhun suoraan, kun vertaiseni ystävän tapaan. Onko tämä elämää, sanokaa, onko tämä muuta kuin ihmisrääkkiä, kun totta puhutaan? Tahdot rakkautta, tahtoisit miehen, niinkuin kunniallisen ja puhtaan naisen tulee tahtoakin, koska Luoja sen niin asetti, että puhdas nainen etsii innostuksella puolisoansa siksi kunnes sen löytää. Mutta ei haukkuvan koiran suuhun lintu lennä, sanotaan. Ja kun uuvut etsimästä, odotat ja odotat, ottaisit jo, kunhan on olio. Seisot kuin vahdissa aina vaikka jalkoja paahtaa kuin tulella, laitat kasvojasi, ryppyynhän ne tahtoo kasvotkin käydä paljaasta jännityksestä ihan. Ja kun ajattelet: tuossa on mies, jonka voit saada, jos viisaasti pelaat, hyökkääkin toinen sen kimppuun kuin kiljuva jalopeura — ei, sanon minä, oikeutta ei ole. Ihan minä jo uuvun, ihan epäilyttää, tokko ollenkaan saan levätä sen rinnoilla, jota rakastan.

AINA: Toivotaan nyt vielä.

MIINA: Toivotaan nyt vielä. Se on lohduttava sana. Minä koetan vielä toivoa ja tehdä kaiken mitä voin, että aikani hyvin käytän, koska ihmiselle on tärkein tämä rakkaus. Minä tilasin äskenkin postineidin kanssa itselleni otsatukan Helsingistä. Siellä kuuluivat ne olevan muodissa. (Kaivaa poveltaan silkipaperisen paketin, aukaisee sen ja näyttää Ainalle.) Eikös se ole sievä siihen virkaan?

AINA: Sievähän se on.

MIINA: Ei sattunut oikein samaa väriä. (Kiinnittää sen otsalleen.) Se on niin suojaisa otsalla talvella etenkin, ja minulla kun on niin usein päänkivistystäkin. Olen saanut surra paljon. Minulla oli sulhanen, tuo Tuomas, minä rakastin häntä, mutta Amalia ei anna häntä minulle. Jos Tuomas tietäisi, miten mielelläni hänet ottaisın, sulaisi hänen sydämensä, vaikka se olisi kivistä. Vaan nyt, turhaa taitaa olla kaikki. (Katselee peiliinsä.) Voi sinä Miina raukka, ajattelen usein, tokko ylkäsi milloinkaan näkee sinua.

TUOMAS (kohooa yhtäkkiä ylös): Näkee, näkee. Onhan minulla silmät nähdäkseni ja korvat kuullakseni.

MIINA: Hyi, hirveätä!

TUOMAS: Onko niin hirveätä, että minulla on silmät?

AINA: Ha-ha-haa.

MIINA: Nyt se viimeinen vahinko sattui. Nyt on kaikki iäksi rauennut.

TUOMAS: Ei, on vain sydän sydämelle auennut. (Levittää sylinsä.) Tule tänne, rakas Miina. Ei minun sydämeni ole kivistä eikä puusta, vielä vähemmin norsun luusta. (Syleilevät.)

TUOMAS (laulaa):

Ei sydän ole puusta veistetty eikä luusta kaiverrettu; se on lemmen leikistä syntynyt ja tunteilla tuuditettu.

Elä moiti, vaikka se värjyykin ja heikkona horjahtelee ja kohti povea korkeaa niin kummasti norjahtelee.

MIINA (epäillen): Kuulikos Tuomas kaikki?

TUOMAS: Enemmän kuin kaikki.

MIINA: Oh, minua niin hävettää.

TUOMAS: Ei ole häpeä olla hyvänä ihmisenä. Minua liikutti ja ihastutti se, mitä Miina sanoi.

MIINA: Että Tuomas ei tuomitse tätä naisen olemusta?

TUOMAS: Eikös se ole Luojan luoma kuten kaikki muukin. Miksi minä toisen käsialoja moittisin, kun en tiedä vielä, pystynkö itsekään parempaa luomaan?

MIINA (ihastuneena): Niin puhelee oikea mies.

V KOHTAUS.

Apteekkari tulee.

JUSSI: Jos Miina pyytäisi tohtoria tulemaan pian tänne.

MIINA: Pyydetään. (Menee.)

AINA: Onko apteekkarska sairas vielä?

JUSSI: On. Hän on sairas, ehkä vilustunut. Neiti voi mennä nyt aamiaiselle, minä olen täällä.

Aina menee.

JUSSI: Mitenkäs nyt ovat Tuomaan asiat?

TUOMAS: Huonosti, huonosti ovat Tuomaan asiat. Ahdistus on kova — hengellinen näet, naisen hameessa kulkeva.

JUSSI: Pois pilapuheet nyt, lurjus. Enhän minä voi nähdä talossa tätä hälyytystä aina.

TUOMAS: Mitäs tehdä?

JUSSI: Tee niinkuin hyvä tulee.

TUOMAS: Jos vaimon otat, on paha, jos et ota, on paha,

JUSSI: Siis otat.

TUOMAS: Jos Miinan otat, on paha, jos Amalian, on paha.

JUSSI: Ja molemmille olet luvannut.

TUOMAS: Just', herra kapteeni.

JUSSI: Ja miksi molemmille?

TUOMAS: Hädissäni, minä syntisäkki.

JUSSI: Mutta ethän molempia voi ottaa, sen laki kieltää.

TUOMAS: En molempia voi ottaa, sen laki kieltää.

JUSSI: Ota toinen.

TUOMAS: Ja jätä toinen? Ei, sitä en kunniallisena miehenä voi. Pettää naista! Ei. Ja kumpaa pettää?

JUSSI: Petä huonompaa.

TUOMAS: Voi maailman pahennusta — vai huonompaa, sehän väärin olisi. Ja mistä minä tiedän, kuka toistansa huonompi on? Minä katselen ihmistä, ja minä ihmettelen hänen sisälle- ja uloskäyntiänsä ja minä tulen levottomaksi ja minä pelkään. Ja niin suljen minä silmäni ja suljen sydämeni, ja kun avaan ne taas, riemuitsen siitä, mitä näen, ihastun siitä, mitä ihmisellä on, ja vielä enemmän siitä, mitä häneltä puuttuu.

JUSSI: Ei lörpötystä — nyt määrään siis minä.

TUOMAS: Ai, armoa, armoa!

JUSSI: Ei — mitäs tyhjää.

TUOMAS: Voi, voi. Ei mikään ole niin pelottavaa kuin päätöksen teko. Tee päätös, myö kultainen vapautesi. Päätös viepi tekoon, teko toiseen ja se taas toiseen. Syntyy himmetin sotku. Elämä kuin lumivyöry hautaa sinut alleen etkä siitä sekamelskasta itseäsi koskaan enää löydä. Sinulla ei ole enää valitsemista, olet ikuisiksi mennyttä.

JUSSI: Mutta ethän aina voi vain valita ja valita.

TUOMAS: Niin kauan kuin on vapaus, voin.

JUSSI: Vapaus, ethän sitä kuitenkaan käytä.

TUOMAS: Mutta kunhan se on. Ajatuksissani sitä tarvitsen. Onhan timanttikin hiili, eikä sitä kuitenkaan polteta uunissa.

JUSSI: Tuomaan lörpötystä! Nyt ei se auta. Nyt pidän minä kiirettä.

TUOMAS: Ei kiirettä. Ei Jumalakaan yhtenä päivänä maailmaa luonut, meni hänellä niitä ainakin neljä. (Koettaa viroitetta.) Kun loi miehen, kun loi vapauden, kun loi kuoleman, kun loi naisen. Ja niin rupesi Luoja neljäntenä pelkäämään, että taisi tulla tyhmä työ, ja niin jäi nainen keskeneräiseksi ja Aatamille tuli siitä ainainen vastus.

JUSSI: No, päätetään, kumpi heistä vastuksiksesi sattuu, kumpi ensiksi tänne tulee, se on sinun.

TUOMAS: Ei, ei saa tehdä pilaa vakavassa asiassa.

VI KOHTAUS.

Amalia tulee samassa oikealta ja Miina vasemmalta sisään.

AMALIA: Thyi — (peräytyy).

MIINA: Thui — (peräytyy).

JUSSI: So, So.

MIINA: Tohtori käski sanoa, että hän tulee, kun sairas on sieltä mennyt.

JUSSI: Hyvä, saat mennä.

Miina menee.

JUSSI (viittaa Amaliaa tulemaan, osoittaen Tuomasta): No, Amalia, kuka tämä on?

AMALIA: Itse Lukassonhan se on — hee — itse persoona — hee — onko hän kertonut jo apteekkarille, mitkä tuumat hänen päätänsä vannehtivat?

JUSSI: Niistähän se tässä jutteli.

TUOMAS (tehden kieltäviä merkkejä, joita apteekkari ei ota huomioon):
Hm, hym, onpa kuiva ja kuuma päivä — (pyyhkii otsaansa).

AMALIA: Niinhän sitä me tämän Lukassonin kanssa sitä yhtä köyttä, sitä rakkauden punaista köyttä — olemme vetäneet, niin jotta ihan — hiottamaan pyrkii. Ja nostanhan minä Lukassonin vaikka kämmenelläni ilmaan puhtaasta rakkaudesta, jos niikseen tulee. Ja nostaahan Lukassonkin minut.

TUOMAS (joka on lopulta kuunnellut ihastuneena, nostaa housujaan): No, no, onhan sitä miehuutta minussakin. Onhan tässä mies ripeä eikä mistään kipeä. Nostanhan minä toki yhden vaimon vaikka päälaeleni, jos se ei mitään paina.

AMALIA: Nostaa se pappi.

TUOMAS: Niin ettei tämä poika pelkää, kun on onnesta kysymys.

AMALIA: No, ethän nyt enää tee tenää.

TUOMAS: Pelkohan se pahimmat tenät tekee, en minä.

JUSSI: Ei kuin pappiloihin siis.

TUOMAS (epäillen): No, jokohan niin pitkälle — jospa sentään katsastellaan. — Ikävätä, jos Amalia katuisi kauppojaan.

AMALIA: Minä en kadu, minä näet tiedän mitä teen. Ja tietäähän Tuomaskin, ettei hullun kelkkaan istu, kun minun kelkkaani. Osaan minä ohjata laivani, osaan minä kaita karjani ja osaan minä hoitaa pappani, oman ainoan pappaherrani toki.

TUOMAS (lämmeten): Oman ainoan pappaherrani — juu, mamma, osaa se hallita huoneensa, eihän sitä voi kieltää. Saanko luvan? (Muiskaavat, Amalia pyyhkii suutaan.)

AMALIA: Kiitos, kylläpä se jännitti. Ihan kuin säikähti, että sydän läikähti, ja veret läksivät kiertämään toiseen suuntaan. Vaan Luojan kiitos, se on sitä myöten valmista. Kiitos, Tuomas vieläkin. (Ojentaa supistettua suutaan. Juuri pahimmalla hetkellä tulee Kinkkunen sisään.)

VII KOHTAUS.

TOPIAS: No helkkarissa. (Sylkäisee.) Thyi.

AMALIA: Mikäs sinut siihen lennätti?

TOPIAS: No, ka —

AMALIA: Tämä on sulhaseni, herra Lukasson.

TOPIAS: He Luukasa — elä — mikä herra tuo on — täähän tuo on apteekin renki, jos eivät silmäni valehtele.

TUOMAS (ojentaa kättään): Terve, terve, tuttu mieshän se on.

TOPIAS: No, ka — jotta tään sisarenkos verkkoon jouduit, paikkaanpa jouduit, no, helkkarissa, enpä kiitä. (Sylkäisee.)

AMALIA (ravistaa veljeään): Oletko vaiti, senkin köriläs.

TOPIAS: Hä —

JUSSI: Nämät ovat kihlattuja jo, elä asioita sotke.

TOPIAS: No, jos — niin ka —

JUSSI: Mitäpä sitä teille kuuluu?

TOPIAS: Mitäpä sitä muuta kuin tavallista.

JUSSI: Mitenkä se emäntä jaksaa?

TOPIAS: Mikäpä lienee hänellä jaksessa.

Tuomas pyyhkii pulloja. Amalia koettaa auttaa häntä.

JUSSI: Tuohan on hauska.

TOPIAS: Hauska, ka —

AMALIA: Se parani — eukkosí?

TOPIAS: Vieläkö mitä. Mitäpä se paranemaan. Pois, poishan se läksi näiltä main.

JUSSI: Vai pois?

AMALIA: Kuoli?

TOPIAS: No tottahan, teki minkä uhkasikin. Ei siinä tohtorit — hukkareissut ne ovat sellaiset, tyhjätkulungit vain. Suoriaa sitä ilmankin. Ja niin kiire tuli, että ei, ei kahvitippaa olisi odottanut, ei malttanut, kun paahtamatta olivat ne kahvit.

AMALIA: Elä tuossa, voi sinua, kun paukuttelee kuin paukkuja noita sanoja.

TUOMAS: Etkö sinä sure sitä?

TOPIAS: Hee — oletkos sinä ollut akallisna?

TUOMAS: En.

TOPIAS: No, mistäpä sinä sitten — naihan ensin tämä Amalia — sittenpä näet.

AMALIA: Voi tuota poksuttelijaa, mikähän sinutkin perinee?

TOPIAS: Mikäs? Mikäpä minua muu perimään kuin toinen akka.

JUSSI: Ha-ha-haa.

TUOMAS: Ha-ha-haa.

TOPIAS: He-he —

AMALIA: Nytkös sinä jo toista?

TOPIAS: Enhän minä nyt. Onhan siinä kuluja kerrakseen, vaan kun on se mökki ja on se lehmä.

AMALIA: Lehmä!

TOPIAS: Lehmä. Ja tottahan sitä olen minäkin — niin saatava, saatavahan siihen on akka.

AMALIA: Voi tuota oppimatonta ihmistä, ei se tästä sivistyksestä mitään tiedä. Nyt se jo toista. Antaisit nyt vielä olla.

TOPIAS: Jouti olla, nousviikolle sitten.

AMALIA: Tahtoohan se lakikin pitemmän väliajan.

TOPIAS: Hoitaakos se laki lehmän?

TUOMAS: Ei, ei se hoida. Oikeassa tämä Topias on.

TOPIAS: Sitä minä. Ja kun on sitä suutarintyötä, että ei muuta kuin ota ja paina päälle vain.

AMALIA: No, annahan olla, kun minä nyt katsastan mieleiseni sinulle sen.

TOPIAS: On siellä se Kellin leski, se kankuri, jos lie mieleisesi, jos sitä niinkuin kysäiseisi — mitä häh? (Sylkäisee.)

AMALIA: Sitä Kelliäkö?

TOPIAS: Sitä Kelliä. Jäi siihen se kangas, sen siinä loppuun lopsuttaisi. Ja eihän se paljas se Kellikään ole, liekö liki kolmatta sataa niitä rahoja kempuralla.

AMALIA: Jätä, mitäs tuosta.

TOPIAS: No, ka —

AMALIA: Kyllä minä sinulle toisen hankin. Tuumataan sitten, kun tulen hautajaisiin. Mitäpä vaatimuksia sinulla itselläsi lienee?

TOPIAS: Niin sen akan suhteen? Niin mitäkö vaatimuksia? Ei muita kuin se, mikä entisellekin, ettei meillä sitä kahvia viljellä, kun ei ole niitä omia kahviviljelyksiä. Siitähän se tämäkin julmistui ja otti ja kuoli.

AMALIA: Vai ei kahvia! Elä sitten eukkoa haekaan, mokoma mies, tapettavaksesi siihen. Et sinä sellaista saa, joka kahvitta. Mitättömiä retuksia ne ovat sellaiset, jotka siihen peliin — ja kahvin puutteeseen kuolevat, niinkuin tämäkin.

TOPIAS: Vahinkokos siitä tuli?

AMALIA: Ja jos on eukolla rahoja, anna juoda, kun omiaan juo.

TOPIAS: Ka, mitäpä —

AMALIA: Kohtele sinä siivosti ihmisiä.

TOPIAS: Siivosti. En minä hihnaa heilauta, jos en suutu. Enkä suutu, jos ei akka suututa. (Nousee ylös, pyyhkii kättään housuihinsa ja heittää hyvästit.) No, tule pois, Tuomas-poika, niin hierotaan tuttavuutta.

TUOMAS: Hierotaan, sinäpä näytkin olevan oikeita ihmisiä.

JUSSI: Ha-ha-haa —

AMALIA: Kuule, kas pakanaa, kun ei ole kuulevinaan, elkää nyt toki ryyppypysille ruvetko, voi, voi. (Menee perästä ulos.)

JUSSI: He, siinä on poika. Tuomas, viepä tuo tyhjä kori kellariin mennessäsi.

Tuomas ottaa tyhjän korin tiskin alta ja menee.

VIII KOHTAUS.

Elli tulee kohta hermostuneena, tilaamissaan uusissa vaatteissa, sekä aikoo kääntyä takaisin, kun näkee Jussin.

JUSSI: Kuinka jaksat nyt?

ELLI (halveksien): Kiitos kysymästä.

JUSSI: Oliko sinulla asiaa?

ELLI: Luulin, ettei täällä ollut ketään.

JUSSI: Tahdotko jotain?

ELLI: Päätäni kivistää.

JUSSI: Ymmärrän. Käsikin Yrjön tulemaan tänne. Hän antaa sinulle jotakin rauhoittavaa. (Lähestyen.) Elli, rakas Elli — (Jussi ottaa Elliä kädestä, Elli antaa väsyneenä sen tapahtua.) Jos sinä voisit antaa minulle anteeksi?

ELLI (kiihkotonna): Minä en voi. Antaa anteeksi, unohtaa — ei, se on mahdotonta!

JUSSI: Jos sinä aluksi koettaisit sopia vain.

ELLI: En tuomitse sinua, eikö se riitä? Ymmärrän, ettet tunteillesi taida mitään. Et siis ole syyllinen. Ja siksi juuri on minun väistyttävä. — Vaan minne, minne minä menen! Kotia ei ole missään. Kaikki on minulta viety, olen kuin kerjäläinen, joka turhaan etsii paikkaa, mihin päänsä kallistaisi.

JUSSI: Rakas Elli, sano, millä voin sinulle vakuuttaa.

ELLI: Sanoin jo, et millään.

JUSSI: Sana ei auta, teko ei auta?

ELLI: En luota sanaan, en luota tekoon. Teot valehtelevat kuten sanatkin.

JUSSI (tuskissaan): Mutta sinuahan minä rakastan —

ELLI (heikkona): Et, et —

JUSSI (tarttuen häneen melkein raivoisesti): Sinun pitää rakastaa minua vieläkin, Elli, sinun pitää rakastaa minua, sinä et saa jättää minua, kuuletko. Sinä teet minut hulluksi. Sinun hulluutesi tarttuu, kuule, sinä olet minun — minä rusennan sinut kuoliaaksi, minä tukahdutan sinut — ah — sinä, sinä —

ELLI (joka on taistellut alussa vastaan, antautuu): Jussi, Jussi rakas.

JUSSI: Elli, oma vaimo.

ELLI: Kuinka minä olen kaivannut ja ikävöinyt sinua.

JUSSI: Ja minä sinua — enemmän kuin ikinä olisin luullut — minä, minä en voi elää sinutta —

ELLI: Enkä minä sinutta —

JUSSI: Että saan sinut vielä.

ELLI: Saat, kun rakastat. Sinun rakkauttasi ei voi vastustaa. Vie minut näin väkivallalla aina. Vie vasten tahtoani. Vakuuta minulle, että rakastat, niin minä uskon — on suloista kun vakuutat, kun näin väkisin viet. (Painuvat toistensa syliin. Äänettömyys.)

JUSSI: Ja nyt et jätä minua enää?

ELLI: En koskaan.

JUSSI: Nyt tiedän vasta, mitä on onni, kun sain sinut, rakas, rakas aina — —

ELLI (kiljahtaen eroaa): "Aina" —

JUSSI (kalpeana horjuen): Käsität väärin —

ELLI (jähmettyneenä): Unohdit, kuka oli sylissäsi. Sinähän sotket jo molemmat vaimosi. Minä olen vain se vanha vaimosi Elli — Ainasi, Ainasi ei ole täällä —

JUSSI: Rakas Elli, usko minua. Minun piti sanoa: Aina, aina olen rakastanut sinua. Pilkku siitä vain puuttui.

ELLI: Minä asetan siihen sen pilkun. Asetan niin suuren, ettei mitään entisestä elämästämme näy sen takaa. Mene rauhassa sen pilkun taakse rakkauksinesi ja kulje rauhassa Ainesi kanssa —

JUSSI: Voi tätä hulluutta. Eikö tämä koskaan selviä? Jos soittaisin Yrjölle, että hän antaisi sinulle jotakin rauhoittavaa —

ELLI (murhaavasti): Mene, minä rauhoitun, saat nähdä, rauhoitun itsestäni —

JUSSI: Sinun hermosi menevät piloille, jos tätä jatkuu —

ELLI (väsyneenä): En tarvitse hermoja enää, en mitään —

Jussi menee oikealle.

Elli menee nopeasti tiskin taakse, ottaa pienen pullon, kaataa jotakin myrkyä siihen ja koettaa piilottaa sitä, kun Yrjö tulee ulkoa.

IX KOHTAUS.

YRJÖ: Elli, mitä sinä —

ELLI: En mitään.

YRJÖ: Anna se tänne.

ELLI: En anna.

YRJÖ: Sinä annat. (Ottaa pullon pois väkisin.)

ELLI (hermostuneesti): No, olkoon, saanhan toiste joskus.

YRJÖ: Et saa. Minä lähetän sinut hullujenhuoneeseen vartioitavaksi.

ELLI: Lähetä, jos tahdot. Pyysin sinua eilen, että ottaisit minut luoksesi. Sinä et tahtonut. Vastaa nyt seurauksista. Minä en jaksa olla täällä. Minä en vastaa enää teoistani. Minä tulen hulluksi. Jussi rakastaa häntä. — Heidän täytyy saada toisensa. Ja minä, minä lupaan rakastaa sinua, oppia sinua rakastamaan. Sinun täytyy ottaa, ottaa minut luoksesi.

YRJÖ: Oletko hullu! Miten minä voisin ottaa sinut luokseni? Eihän siinä ole mitään järkeä.

ELLI: Ihmisten tähdenkö sinä et voi?

YRJÖ: En ihmisten, en sinun, en itseni, enkä Jussin. Sinähän olet hullu, ihan lapsellinen päähänpistoineni.

ELLI: Kaikkien erojen, kaikkien onnettomuuksien syynä ei ole kummempia päähänpistoja.

YRJÖ: Mutta tämäpä lääkitään ajoissa.

ELLI: Kuka lääkitsee?

YRJÖ: Jussi.

ELLI: Ei ikinä. Uskotko nyt, kun minä sanon, että ei ikinä. Ei millään tule elämä enää entiselleen. Yrjö, sinun täytyy auttaa minua, ottaa minut luoksesi. Minä lupaan olla sinulle hyvä. Sinä kaipaat vaimoa, sinä olisit ottanut minut ennen, ja sinä sanoit minua eilen vahingossa rakkaaksi. Sinä pidät minusta, elä tingi. Minä olenkin oikeastaan hyvä. Minä en ole vain päässyt kehittymään vierasten käsissä — näethän, kuinka minä olen avuton, kuinka minä tarvitsen sinua, minä tarjoudun sinulle, sinulla ei ole sydäntä työntää minua luotasi. (Painautuu Yrjön syliin, joka vastustaa ensin, vaan ei voi sitten Ellille enää mitään.)

ELLI: Yrjö, sinä olet ainoa turvani. Näin, Yrjö, näin on niin hyvä olla. Jos sinä minut jätät surmaan itseni. Vaan ethän jätä, et koskaan minua jätä?

X KOHTAUS.

JUSSI (tulee): Mitä sinä teet, Yrjö?

YRJÖ: Kysy vaimoltasi, mitä hän tekee.

ELLI: En ole Jussin vaimo, olen sinun.

YRJÖ: No, eikö sinulla ole mitään siihen sanottavaa?

JUSSI (raivoissaan): On, että sinä olet konna — ja — ja saat mennä täältä!

ELLI: Minä menen silloin hänen kanssansa.

JUSSI (Yrjölle): Viettelijä!

YRJÖ: Hänhän tuo viettelee minua. Mitäs hylkäsit hänet.

JUSSI: Minä — hänet?

ELLI: Sinä — minut. Ja nyt minä sinut. Taikka tunnustan sinulle nyt sen, jota jo kauan olen sinulta salannut, sen, että rakastan Yrjöö, olen pettänyt sinua jo kauan, anna minulle anteeksi.

JUSSI: Anteeksi? En, en koskaan! Minä luulin sinun puhtaaksi — ah — sinä olet valehdellut — ah.

YRJÖ: No, veli, näethän nyt —

JUSSI: En, en näe mitään. Menkää, menkää!

ELLI (Yrjölle): Tule. (Vetää Yrjöö, joka estelee. Menevät.)

JUSSI (vaipuu epätoivoissaan istualleen, hänen raivonsa lauhtuu, supisten): Menivät, rakastavat toisiansa, voi, voi minua onnetonta.

XI KOHTAUS.

AINA (tulee): Mikäs taloa on kohdannut?

JUSSI: Ei mikään.

AINA rallattelee.

JUSSI: Mitä te rallattelette?

AINA: Olen iloinen. (Rallattaa.)

JUSSI: Ah, vaietkaa!

AINA: Mutta —

JUSSI: Vaietkaa.

AINA: Sain kirjeen, ettepä arvaa, hyvä apteekkari?

JUSSI: Jättäkää tuo koketeeraaminen. Mikä hyvä minä olen! Te puhutte sanoja, joita ette ajattele. Te ette tiedä elämän vakavuudesta, te ajattelette omaa miellyttäväsyyttänne vain. Te olette oikea nainen, te turmelette ympäristönne!

AINA (arasti): En ymmärrä.

JUSSI (kavahtaen): Tarkoitukseni ei ollut teitä loukata, Aina. Ymmärtäkää, minulle on sattunut onnettomuus. Minun vaimoni — kuinka sanoisin — ei, eihän siitä voi puhua.

AINA: Elkää puhuko. Ymmärrän. On tapahtunut väärinkäsitystä. Sattuuhan sellaista aina. Ei se ole niin vaarallista kuin näyttää.

JUSSI (reipastuen): Jospa se ei olisikaan niin vaarallista, jospa se vielä selviäisi.

AINA: Selviää varmaan.

JUSSI: Jospa selviäisi, vaan ei —

AINA: Uskokaa vain.

JUSSI: Kuinka te olette kuitenkin ymmärtäväinen ja hyvä — ja niin nuori —

Elli tulee samassa, kuulee Jussin sanat ja kääntyy loukkaantuneena pois. Samassa tulee myös hieroja apteekkiin. Hänellä on huivi pään ympärillä, päällyshame nostettuna ylös, saappaat jalassa ja piippu suussa.

Jussi poistuu.

XII KOHTAUS.

TIINA: Päivää.

AINA: Päivää. Milläs matkoilla se Tiina?

TIINA: Milläs, virkamatkoillapa se Tiina. Sanoi tuo Miina: "Kuules, Tiina, tules hieromaan noita kävelyvehkeitä, ei niissä enää veren virekään käy." "Tullaan", sanoin minä... "Vieläkö sinulla on jaloissasi se sama veri, joka viime kerralla sinne jäi?" "Sama on", sanoi Miina. "Kupataan pois", sanoin, "eivät ne vanhan jalat verta enää siedä". "Vanhan", kivahti Miina, "kun morsiankin olen"; sitten se kertoi tämän rengin kihloissa olevansa. "No annas", sanoin minä, "minäpä sinut nuorennan, kupataan sydämestä kaikki veri pois, vetäistään sarvi sydämen kohdalle ja pari keuhkoihin, niin kevenet ja liika ikä häviää veren mukana". "Vetäistään", sanoi Miina. "Ja hae sinä linjamenttiä, niin hierotaan niitä tunnepaikkoja, kovin tämä elämän humu väsyttää", sanoi Miina. (Ainalle.) No, paneppas tuohon linjamenttiä vaikka suutarinmarkalla, ropsauta runsaasti, ei tämä atteikkari itse ole tarkka, annettiin minulle kahvit, kun viime täällä kävin, ei ne tässä talossa tarkkoja. No, pane, pane vielä.

AINA: Ei sitä liikaa saa tahtoa.

TIINA: Saituruus on synti, ja se asuu mahassa, maha se on niitä synninpesäpaikkoja täynnä. No, näytöpäs, paljonko panit, no, pane nyt paperiin, kun paperin ilmaiseksi saa, — niin, kahvit viime kerralla annettiin.

AINA: Ei ole rouva nyt kotona.

TIINA: Vai ei, pistäynpä sitten toisen kerran. Ei ole perillistä?

AINA: Ei ole.

TIINA: Synnin huitaleesta se ihminen maailmaan tulee. Synnistä, synnistä vain. Ilmankos on sellainen — saita — (kääntyy ovelta) — niin kun oli tuo kyökin ovi säpissä, sille Amalialle olisi vielä ollut asiata — mitenkä tuota tapaisi — pitäisi tuota tavata.

AINA (harmissaan): No, minä käsken tänne.

TIINA: Käske. (Lisää tupakkaa piippuunsa.)

Aina poistuu.

XIII KOHTAUS.

AMALIA (tullen): Päivää.

TIINA: Päivää. Kun kuului veljesi eukko kuolleen.

AMALIA: Kuolluthan tuo oli. Hyvähän tuo oli, että tuo ajoissa —

TIINA: Jos vaimoista ihmistä siihen tahtoo, niin tässä on, jotta sanopas sille —

AMALIA: Vaan eihän Tiinasta —

TIINA: Mikäs minulla on vikana?

AMALIA: Niin morsiameksiko se Tiina?

TIINA: Vaikkapa morsiameksi. Omilla jaloilla minä vielä kirkkoon kuljen.

AMALIA: Elkää höpsikö —

TIINA: No, jos ei eukoksi, niin loiseksi. Onhan siinä lehmä, totta se vaimon tahtoo. Jotta ottakoon loiseksi, niin näkeepähän sitten.

AMALIA: Se on toista, sanotaan. Tarpeenhan siihen ihminen on. Vaan toinen vaimohan siihen on tuotava.

TIINA: Tottapahan toinen. Ja onpahan niitä, jotka sen viran täyttävät.
Ja markan jos antaa, niin minä hankin siihen eukon —

AMALIA: Mitäpä tuohon vieraat sormiaan pistelemään, kahden kauppa, sattuu vielä onnettomuus.

TIINA: Höpsis, sitä sitä kuulee, kun vanhaksi elää — vai onnettomuus muka — mitäs se semmoinen?

AMALIA: Se on sitä rakkautta. Näet, kun loppuu tunteet väliltä — ja tulee tunteettomuus.

TIINA: He-hee — jopa —

AMALIA (sopottaa Tiinalle): Sitä se on koko onnettomuus, ja se voipi talot nurin kääntää. Jos ei herra rakastakaan rouvaa —

TIINA: Rakasta, mitä, mitähän se nyt höpsii — onpas sillä nyt sanat, leikkisät, eihän niitä tämä talonpoikaikansa tajua — kovin, kovin herrasmuotiloita — ei rakasta, no, mitäs siinä on?

AMALIA: Tunteettomuutta, niin että rouva eroaa ja muuttaa pois.

TIINA: Elä höpsi.

AMALIA: Muuttaa — monet nykyään. Ja kuuluvat toisten luokse menevän.

TIINA: Eikö se entinen anna eukolleen ruokaa?

AMALIA: Voi toki, vaikka viisi mahaa olisi.

TIINA: Mitäs se sitten. Eikös kahvia?

AMALIA: Vaikka ei muuta kuin yötä päivää joisi —

TIINA: Mitä ne sitten etsivät, kun on vapaaruuat ja kahvit ja muut, tuskinpa lyöneekään? Mitä ne sitten tahtovat?

AMALIA: Rakkautta.

TIINA: Hah-hah — suakkunoita, vieköön, nyt juttelet, jos herrat ovatkin höpsyjä, ei nuo ihan rutihulluja liene —

AMALIA: Ne on niin hellätunteisia, kun loppuu rakkaus — käypi se luonnolle.

TIINA (suuttuu): Elä narraa vanhaa. En minä niin typerä ole kuin näytän —

AMALIA (kieloitellen): No elkäähän, elkäähän. Tiina ei ymmärrä, vaan minä ymmärrän. Sitä ymmärtää tällaista vain se, joka on itse rakastunut ja niin edespäin ja kihloissa ja niin pois päin, niinkuin minä.

TIINA: Jottako kihloissa — sinä, ja oikein jo toisen miehen kanssa?

AMALIA: En suinkaan naisen kanssa.

TIINA: Voi sun sokrotin —

AMALIA: Tämän herra Lukassonin kanssa.

TIINA: No, kaksi vaimoako se tämä Tuomas ottaa, sepä turkkilainen, pakana. Se tämä Miinahan se jutteli sen Tuomaan saavansa.

AMALIA: Valehdellut on harakka. Menköön ensi sunnuntaina kirkkoon, niin kuulee.

XIV KOHTAUS.

MIINA (tulee ulkoa): No, tännekö sinä jäitkin, Tiina?

TIINA: Kuuntelenpa tässä suakkunoita — kuuluvat sulhastasi ensi sunnuntaina kuuluttavan.

XV KOHTAUS.

MIINA: Ei ole totta. Minun sulhastani ei koskaan kuuluteta. Se on valhe.

AMALIA: On valhe, jos ei ole tosi. Vai sulhastasi.

MIINA: Tuomas puhui minulle eilen —

AMALIA: Ja puhui minulle tänään —

TIINA: Oh-hoh — voi, voipa sun sokrotin.

AMALIA (huutaa ikkunasta): Lukasson, Lukasson, tulkaahan tänne, Tuomas kulta — (kuuntelee). Ei täällä vaaraa, pistäytykää vain — (Toisille.) Nyt sen kuulette, ja kun olet, Miina, kuullut, kirjoita muistiisi mitä kuultit.

XVI KOHTAUS.

Tuomas tulee ja aikoo peräytyä, vaan Amalia syöksyy hänen kimppuunsa ja raahaa portaita ylös. Miina tarttuu myös Tuomaaseen.

AMALIA (hengästyneenä): Tahdotko ottaa minut vai Miinan?

TUOMAS: Tahdonhan minä, tahdon, tahdon.

MIINA: Elä jätä minua, Tuomas.

TUOMAS: Enhän minä jätä.

AMALIA: Rakastathan sinä minua?

TUOMAS: Rakastan, rakastan.

MIINA: Ja rakastathan minua?

TUOMAS: Rakastan, rakastan.

AMALIA: Etkö ole kihloissa minun kanssani? (Ravistelee Tuomasta.)

TUOMAS: Olenhan minä kihloissa.

MIINA: Ja minun kanssani?

TUOMAS: Ja sinun kanssasi.

AMALIA: Vaan seisotkos puheesi panttina?

TUOMAS: Puheeni panttinahan minä tässä seison.

MIINA (itkien): Ja kun tätikin kuoli ja talo on isäntää vailla, mitä minä nyt teen?

TUOMAS (neuvotonna): Ota, ota sinä siihen mies.

MIINA: Voi, ei kukaan huoli minua, jos sinä jätät.

TUOMAS: Enhän minä.

AMALIA: Mutta sinä jätät.

TUOMAS: Jätän, jätänhän minä.

MIINA: Tuomas.

AMALIA (ryytyyttää): Tuomas!

TUOMAS: Ai, ai, elkäähän hyvät, rakkaat vaimot.

AMALIA: Vai rakkaat. Ei nyt siitä ole kysymys. Nyt vastaa, olenko minä sinun morsiamesi?

TUOMAS: Olet, olet.

MIINA: Ja minut sinä unohdat —

TUOMAS: En, Miina. Näethän, minun tilani — eihän tällaisessa rakkaudesta puhuta.

AMALIA: Opetanko, opetanko minä sinua jo, Tuomas?

TUOMAS: Elä opeta, ollaan, ollaan levollisia.

AMALIA: Ei, ei mitään enää sappeni siedä.

TUOMAS: Ehkä tämä vielä selviää.

AMALIA: Nyt heti pitää sen selvittää.

TUOMAS (saaden rohkeutensa, sovittelee): Tyst, tyst. Ajatellaan, odotetaan, mitä on tehtävä. Sitäkö varten Luoja olisi maailman luonut ja valtaistuimeltaan sitä hallitseisi, ettei meitäkin ohjaisi ja pulassa neuvoisi, mitä meidän on tehtävä ja miten meneteltävä? Ajatellaan nyt jokainen lujasti ja kuunnellaan sisäistä ääntä.

MIINA (pyyhkien silmiään): Kuunnellaan.

AMALIA: En minä kuuntele mitään —

TUOMAS: Tyst, tyst. (Vakuuttaen.) Meidän ei pidä pyrkiä itsemme tapauksia ohjaamaan. Näkee, ettei sillä mihinkään pääse. Me olemme kuin leikkikaluja kohtalon kädessä, solusia ikuisessa elämässä, — tyst — meidän on kuljettava, minne meitä viedään, tyst, Amalia, kuunneltava, mitä meiltä tahdotaan. (Tukkeaa Amalian suuta.)

AMALIA: Vaan minä —

TUOMAS: Tyst, Amalia. Eikö kukaan ole kuullut vielä mitään vihjausta ylhäältä, vihjausta siitä, mitä meidän on tehtävä, meidän kolmen, jotka rakastamme toisiamme?

AMALIA: Minä —

TUOMAS: Tyst, Amalia, tyst —

AMALIA (riuhaisten itsensä irti): Minä olen kuullut, minä tiedän vihjauksen.

TUOMAS: Tiedätkö, sinä enkeli?

AMALIA (riemuissaan): Tiedän vihjaukset ja ohjaukset ja kaikki.

MIINA: No?

TUOMAS: No?

AMALIA: Miinalle toinen mies.

MIINA: Mistä?

TUOMAS: Mistä?

MIINA: Ei minua kukaan huoli — ei ainakaan niistä, joita tunnen.

AMALIA: Joo, huolii, nyt minulle selvisi kaikki. Ensiksi: Suutari sen olla pitää, että takaisin sukuusi pääset — (syleilee). Miina, Miina, rakas kälyni, etkö jo ymmärrä?

MIINA: Mitä, mitä, kälysi — miten? Selitä, minun rintani halkeaa.

TUOMAS: Ja minun mahani.

TIINA: Amalia, anna olla. Mitäs Kinkkusta kaupittelet, vierasta tavarata? (Miinalle.) Eläkä osta sikaa säkissä sinäkään. (Amalialle.) Katso, ennenkuin rukkasesi poroon lyöt. Saat siihen eukkoja — vaikka satoja —

AMALIA: Vaan ei sellaisia, joilla on taloja.

TIINA: Ei, talon päässä on mieltä.

MIINA: Vaan ei vanhan ämmän päässä (tarkoittaa Tiinaa).

TIINA: Kuten sinun — eipä näy, kun talollinen suutarille.

TUOMAS: No, sopikaatte. Vanhahan Tiina on siihen leikkiin.

AMALIA: Mitä riitelette. Olen oikeastaan aina tuntenut, että Miina on sukua.

TIINA: Niinpä tuntuu riidoistanne.

AMALIA: Vieraan kanssa ei viitsi riidelläkään. Mitä läheisempi, sitä riitaisempi sille — se on

rakkautta.

TUOMAS: Varjele, ai-ai!

TIINA: Vai se se nyt sitä on. Ähää!

AMALIA: Sukua se on Miina, muuten ei meitä olisi samanne vetänyt. Veljeni kylkiluusta sinä olet tehty.

MIINA (epäröiden): Voin olla. Vaan olisi se Tuomaskin —

AMALIA: Nyt jätä hyvällä Tuomas rauhaan.

TUOMAS: Jätä minut.

TIINA: Eikö sinun ole parempi katsoa kuin katua, Miina?

AMALIA: Ja niin kunnan miehen kun saat. Ei ryyppi, ei rahoja tielle visko. No, ei siinä ole mitään miettimistäkään enää. En minä miettisi.

MIINA: No, jos on niin —

AMALIA: Niin se on. Onnea, onnea vain.

MIINA (ilostuen): Kiitos, kiitos, vai on kunnollinen? No, sitä minä, että jonkun kunnollisen miehen kylkiluusta sitä olen, — ja minä annan Tiinalle sovittajaisia (kaivaa kukkaron) niin ei enää väliin tule.

TIINA: No — jos niinkuin sovittajaisia — no, hoidanpahan siinä nyt sitä lehmää (ottaen rahan), kun oikein kaksi vasikannahkaista antoi.

TUOMAS: Nyt on Kinkkunen Miinan, kymmenen markkaa se maksoi — Tiina, Tiina, kun möit hyvän miehen (rallattaa).

TIINA (pistää voitonvarmana tupakaksi): Saisin joka miehestä saman hinnan, kaikki maailman miehet moisin.

TUOMAS: He, hee, ilon, autuuden päivä. Rakastan sovintoa (ottaa Tiinan olkapäälleen, Tiina lyödä napsauttaa häntä piippunsa varrella) — ja vain sopuisaa elämää. Ja nyt kun minulla oli onni saada sinut, Amalia, ikuiseksi aarteekseni. (Miina on marssinut Tuomaan jäljessä.) Ja onni saada sinut, Miina, (viskaa pois Tiinan, ottaa Miinan käsivarrelleen) omaksi kälykseni.

AMALIA: Voi, voi, tätä onnen humakkata. Tuntuu pitkin ruumistani, kuin oikea hääjuhla olisi tulossa.

MIINA: Voi sinä Tuomas, että minä sain sinut kälykseni ja saan rakastaa sinua kuitenkin.

TUOMAS: Mutta vain myötäkäymisessä, et vastoinkäymisessä, sitä saa vain tämä Amalia-kultaseni.

MIINA: Kunhan myötäkäymisessäkin, kunhan sukulaisenakin, kunhan synnittömälläkin rakkaudella. Minun luontoni se on hellä ja kaipaa saada olla sulana aina.

AMALIA: No nyt sinä saat olla sulana kuin hyhmä varissa vedessä. Pitikin käydä hyvästi. Ihan tätä onnea kaikille tahtoo.

TIINA: Mitä, ihanhan tuo syrjäistäkin lämmittää.

TUOMAS: Ja niin vaikea kun meidän oli sitä saavuttaa. Kaksi niin hyvää ihmistä oli, vaikea oli valita, kummaistako kuuleminen (laulaa):

Kukkuipa käkeä kaksi kahen puolen korpinotkon, satuin noita kuulemahan, hyv' oli kuulla kummaistakin.

Lauloi kaksi laulajata,
kahen puolen pöytälaian,
satuin noita kuulemahan.
Hyv' oli kuulla kummaistakin.

Riiteli kälystä kaksi
kahen puolen kaalimaljan.
Kummaistako kuuleminen?
Lemmon kuultavat molemmat.

MIINA: Se kun on leikkisä, se Tuomas rakas. (Tanssivat, vievät Tiinaa väkisin, kertaavat laulun loppusäkeitä.)

AMALIA: Tuomas kultani, leiki sinä vielä, kun on oma tahto, vaan kohta alkaa uusi ajanjakso ja voipi olla, että muuttuu leikin tahti.

Esirippu.

KOLMAS NÄYTÖS

I KOHTAUS.

Huone sama kuin ensimmäisessä näytöksessä.

LUKASSON (laittelee katajoita uunin ympärille ja laulaa):

Tule tänne kultaseni, tule minun luoksen' illan suussa iloisesti kävellen tai juosten!

Missä vieno viivyttelet
synkeällä säällä?
Kun jo toivoin, kun jo vuotin
olevan sun täällä.

Moni tyttö kavalasti
ystävänsä pettää.
Ethän toki hennonne
minua sä jättää.

Kun sa vihdoin saavut tänne,
silloin riemu raikuu,
tanner tanssii, hiekka helkkää,
ilma kaikki kaikuu.

Amalia tulee sisään vaaleanpunaisessa hääpuvussaan, huntu päässä. Käsivarrellaan on hänellä vanha frakki ja kädessä silinteri ja harja.

AMALIA: No, no kultaseni. Näin se nyt kävi. Niinkuin Luoja on säätänyt, niin se käypi. Meidän tahtomme ei siinä kysytä. (Harjaa ja kääntelee Tuomasta. Auttaa sitten Tuomaan päälle frakkia ja päähän silinterin. Tuomas katselee itseänsä peilistä.)

TUOMAS: Niinkuin lumi suvella ja sade elonaikana, niin ei sovi tyhmälle kunnia.

AMALIA: Tyhmä on se, joka naipi tyhmän vaimon, vaan et sinä.

TUOMAS (katsellen itseään yhä): Eikös tämä istu vinosti, Amalia?

AMALIA: Ei se istu. Jos pidätte vielä itseänne toisinpäin vinossa, on se suorassa kuin seipään päällä (näyttää): Olkaa noin. Täytyy ne panna päälle, kun apteekkari itse ne omiksenne antoi, ja ollaanhan sitä niinkuin herrassäätyä nyt, pitää ihmisten tavalla toki olla omissa häissään puettu. Odottakaapas, Tuomas. (Pujahtaa toiseen huoneeseen, tulee samassa takaisin, märkiä, pitkäkartisia lumpeita kädessä, puistelee niitä, taittaa varsia.) Ja tästä rintaan. Se on viattomuuden ja puhtauden merkki — niinkuin minulla nämä myrtit ja huntu.

TUOMAS: Leskihän Amalia on.

AMALIA: Vaan sitä on jo niin monta vuotta yksinänsä kitunut, että on jo entisistään puhdistunut, ai, ai, sitäkin aikaa. Nyt se alkaa taas — ihan se sydän käydä jyskää kuin paras höyrykone — eikö Lukasson kuule.

TUOMAS: En kuule.

AMALIA: No, no, kuuntelee sitten —

Tuomas ottaa Amaliaa vyötäisistä.

AMALIA: Ai, ai, ei Tuomas ole nyt niin kiihkeä, rutistuu harsot vielä. No, kirkosta tultua sitten lemmitään enemmän, kun tämä leninki pois pannaan. Alkaa ollakin kiire. Rovasti soitti, että olla varmasti saarnan loputtua sakastissa, niin hän siinä heti vihkii, oi-oij-joi — kun yhtä kaikki pelottaa tämä askel.

TUOMAS: Ja minua, voi, voi Amalia, voi-voi-voi, tuhannesti voi-voi tämän elämän kulkua —

AMALIA: Elkää nyt noin.

TUOMAS: Voi-voi ja voi-voi-voi.

AMALIA: Elkää nyt noin, Tuomas kulta, pelätkö. Enhän minä Tuomasta tapa, enhän omaa kultaani toki. Ymmärränhän minä, että naitu mieskin on ihminen vielä ja ihmisen luonnolla varustettu, ja annan joskus hengittääkin — kun ei liiaksi —

TUOMAS (puristaa kurkkuaan, niinkuin tukehtuisi): Ai, ai, ai —

AMALIA: Mitä, Tuomas, ahdistaaako Tuomasta?

TUOMAS: Ahdistaa, niin himmetisti, ah ahah —

AMALIA: Ja ihan se vapisee raukka, pelkääkö Tuomas tosiaankin?

TUOMAS: Enhän minä pel-pel-pelkää — minua niin vi-vi-vilustaa vaan.

AMALIA: Katsos, katsos — ihanhan sitä puistattaa.

TUOMAS: Pu-pu-puistattaa.

AMALIA: Mikäs se puistattaa?

TUOMAS: Vi-vi-vilu —

AMALIA: Minua tuo rakkaus kuumalla enemmän särisyttää. Se kun surauttelee pitkin selkääni kuin tulisella ryykkiraudalla. Ai, ai, noinko pahasti se Tuomasta vilustaa?

TUOMAS: Näin, näin. (Vapisee.) Pi-pi-pitäisi ruveta sä-sänkyyn.

AMALIA: Ei. Ehdit sinä sängyssä olla, kun on vihittykin.

TUOMAS: Kun, kun jaksaisi tästä sinne kirkolle, vaan ei tiedä —

AMALIA: Minä vaikka kärrillä työnän. Ja minäpä annan Tuomalle vahvistusryypyn (ottaa kaapista pullon ja kaksi lasia, kaataa). No, kippis.

TUOMAS (katsellen lasiaan): Elä katsele poika nyt viinaa, ehkä se punoittaa ja huokiasti menee alas. Vaan viimeiseltä puree se niinkuin käärme ja pistää niinkuin kyykäärme. (Kaataa ryypyn, juo.) O, sinä Amalia, koska minun henkeni on ahdistuksessa, niin sinä tiedät minun käymiseni: Tiellä, jota minä vaellan, asettavat he paulat minun eteeni. (Ryypää.) Voi, voi niitä teitäni, minne vievät ne ihmistä. Vaan miksi huokaan. (Katselee Amaliaa.) Oletpa sinä kaunis kuin kukkanen kedolla.

AMALIA: Oma poikani. Katso nyt vain, ettes juo niin ettet omilla jaloillasi kirkkoon pääse. Minä kävin apteekkarskan luona ja kieloittelevin sitä tänne vierakseni, kun apteekkari näin hääjuhlatkin laitto. Minä koettelin sanat jos toisetkin, sanoin, että apteekkari on ikävästä ihan laihtunutkin, kun apteekkarska pois kotoaan läksi, ja pyysin itkusilmin, että tulisi nyt vain uskollisen palvelijansa häihin. Eihän se ilo muuten ilolta tunnukaan. Ja viimein se lupasi. Saisi ne nyt vain yhteen, niin ehkä siitä selviäisivät vielä. Tyhjää se on, että jättää kunnan miehensä ja on kulkusalla, missä lienee raukka kuljeksanut — taas on tullut siihen tohtorilan sivurakennukseen asumaan. Vaan häpeätä tuo on. Ai, katsos, Miinakin sieltä jo tulee.

II KOHTAUS.

Miina tulee hienoksi laitettuna, jätettyään tavaroita verannalle, astuu sisään syli täynnä kirjavia kukkasia, jotka panee pöydälle. Kättelee.

AMALIA: Tervetulemaan, rakas käly-kulta.

TUOMAS: Tervetulemaan, rakas kulta käly.

MIINA: Saapihan toivottaa iloista onnea herrasväelle. (Kättelee.) Nyt on se kallis häpäpäivä, joita on vain yksi elämässä oikealla puhtaalla naisella.

AMALIA: Miina, oliko tämä vihjaus, minähän olen leski ja on jo toinen häpäpäivä.

MIINA: Neidillä, piti sanomani, neidillä ei ole kuin yksi häpäpäivä. Ei, Amalia, miten minä Amaliaa uskaltaisinkin loukata. Amalian kädessä on minun elämäni onni.

AMALIA: Noh, noh — onhan se tavallaan. Käsihän se antaa ja käsihän se ottaa. Ja oikea nainen ei ole kättään käyttämättä.

MIINA (kaivaa taskustaan hajuvesipullon, käärii silkkipaperista kirjavan vahakukkavihon ja panee hajuvettä siihen): Ja saanko panna tämän puketin Lukassonin rintaan (lukee värsystä):

Ruusuinen tervehdys armaallein
Omalle kalliille kullallein.

AMALIA: Mutta rinnassa on morsiamen kukka jo.

TUOMAS: Ikävä, mutta siinä on morsiamen kukka jo.

MIINA: Mihinkäs minä sen panen?

TUOMAS: Pannaan hattuun. Se on siellä viileämmällä paikalla sopivana vertauskuvana meidän ystävydestämme.

MIINA: Pannaan hattuun.

TUOMAS (ottaa kukan, haistaa sitä, aivastelee ja panee sen hattuunsa):
Kiitos, kiitos.

MIINA (panee Amalialle ruusuja rintaan. Amalia aivastaa myös haisteltuaan niitä): Amalia on kuin vasta puhjennut ruusu itsekin.

Amalia asettaa maljakkoon muita Miinan tuomia kukkia.

MIINA: Ja sitten ostin pari pientä häälahjaa. (Pistäytyy verannalle ja tuo mahdollottoman suuren kahvipannun, antaa Amalialle.) Tämä on sinulle, tätä ilman et tule toimeen.

AMALIA: Kiitos, kiitos. Onpa se kaikki ajatellut.

MIINA (pistäytyy verannalle ja kantaa kätkyen sisään): Ja tämä on sinulle, Tuomas, tätä ilman et tule toimeen.

TUOMAS: Varjele jumala.

AMALIA: He-hee-he-hee —

MIINA: Ei se voi varjella. Tilasin sen ajoissa, hee.

AMALIA (loistaen): Kun nainen on pelkkää sydäntä, on se nerokas.
Saapipa, saapipa veli Topias nerokkaan vaimon.

MIINA: Ei se itse Topias ole vielä tullut?

AMALIA: Ei. Ei siitä ole muuta kuulunut kuin se, minkä Tiina jo sanoi, että tänä päivänä hän tänne tulee, ja jos on meidän puheissa perää, niissä talopuheissa näet, niin ei hänen puolestaan ole estettä, sanoi, pantakoon paperille vain.

MIINA (näyttää kättään): Voi, voi, minä ostin sormuksen ja ostinpa vielä Topiaallekin.

AMALIA: Se on oikein. (Ajaa kätkyestä pois Tuomaan, joka on siihen istunut, panee kahvipannun kätkyeen.) Sietää raikota vielä seutuja ja katsastaa kyökin puolella, että kaikki on paikoillaan.

MIINA: Siellä ne lähtöä tekivät jo tohtori ja apteekkarsakin.

AMALIA: Voi, voi, pitää neitiä pyytää laittamaan tuota kahvipöytäkin vielä. (Tuomaalle.) Pitäkää nyt seuraa Miinalle. Ja Tuomas katsoo nyt sitten vain, että on läsnä, kun Tuomasta lähden alttarille viemään.

TUOMAS: Katsotaan. Katso Miinakin.

MIINA: Minä katson Tuomasta kuin omaa silmäterääni.

AMALIA: Hyvästi nyt siksi, oma pappa.

TUOMAS: Hyvästi, oma mamma. (Lähetää lentomuiskun.)

AMALIA (mennessään kätkyt kainalossa): Tämä päivä on niin kallis että se pimentää koko elämäni. (Menee.)

III KOHTAUS.

TUOMAS (kerskuen, kohottaen housujansa): Minkä olen luvannut, sen pidän. (Kaataa pullosta molempiin laseihin.) Voiko kukaan tämän taivaan alla tulla ja sanoa, ettei Tuomas olisi ollut sanansa kokoinen, voiko — voiko sanoa, että sankari enempää jaksaa — mitä — risteilkööt mitkä tunteet tahansa läpi ruumiini ja sieluni, minä seison sanassani, seison paikallani kuin härkä, kuin Bileamin aasi — ja uskallan, uskallan — vaikka tähden taivaalta ryöstää —

MIINA: Se on oikein.

TUOMAS: Se on oikein. Sillä, tässä on se poika, joka ei jaloakaan vaimoa pelkää. Kun siitä ei muuten pääse, ottaa sen omakseen ja lepyttelee sitä — ha-haa.

MIINA: Se on oikein.

TUOMAS (ryyppää): Ja tarpeenhan se on vaimo. Kun rikkoo, on keneltä anteeksi pyytää. Ja kuka tarpeen tullessa tukistaisi —

MIINA: Kyllähän Amalia siihen pystyy. Vaan miten sinä, Tuomas, jaksat, kun olet niin hellä? Ja jos avioliitto on kovaa sinun hellälle luonnollesi.

TUOMAS: Etkö ole nähnyt, mikä rohkeus minussa asuu? Söisin ennen tynnörin suoloja, ennenkuin vaimon naisin, mutta nain kuitenkin, ennenkuin suolat syön. Mitä siihen sanot?

MIINA: Se on tosi miehekkyyttä.

TUOMAS: Jukoliste, Miina.

MIINA: Ai, ai, Tuomas. Minä olen suora ihminen, minä sanon suoraan, minä ihan rakastin Tuomasta.

TUOMAS: Niinhän minäkin Miinaa. Vaan ei puhuta siitä. Joka hillitsee mielensä, on parempi kuin se, joka kaupungin voittaa.

MIINA: Mutta, jos Tuomas joskus katuu.

TUOMAS: Miksi katua? Onhan minulla järki, joka valvoo askeleitani, ja on sydän, joka ymmärryksellä seuraa taivaltamistani näillä elämän kaltaisilla poluilla. Ei. Enkö minä tietäisi niitä? Eikö ole sama, minne ne menevät ja mistä ne tulevat, sama mikä sinä olet ja mikä on se, jonka kanssa aikaasi kulutat? Pian on se mennyttä. Puhdista siis sydämesi ilolle ja avaa silmäsi ja katso ja nauti aikanas. Ja sinä näet ihmeellisen leikin, kirjavan ja viehättävän. Minkä leikin sinä näet, Miina? Elämän leikin sinä näet. Jos katsot ajatuksissasi kauas, kauas taaksepäin, niin näet, kuinka vuoret perustettiin ja syvyydet mitattiin, kuinka meren ääret määrättiin ja tähdet taivaalle sirotettiin ja maan perustukset laskettiin ja kaikkinaiset siitä kasvatettiin. Ja katso, silloin minä jo maan mullassa olin ja elin ja vaikutin ja iloitsin joka päivä ja odotin, milloin leikkini aloittaisin. Ja kun aloitin, niin niinkuin vasikka niityllä minä juoksin ja kirmasin ja unohdin, kuka ja mistä olin ja minne minun matkani kävi. Niin minä leikitsin ja iloitsin ihmisten lasten kanssa, joita minun sydämeni rakasti, kaikkia, erotuksetta, koska kaikki saman Luojan luomia olivat. (Nostaa lasiaan.)

MIINA: Kaikkia Tuomas rakasti. Ei, sehän menee päähän.

TUOMAS: Jalkoihin minun menee, katso kun astun, heijadi, heijadi —

MIINA: Minun painuu suru jalkoihin, vaan ilo kohoa yläruumiiseen, niin, että se tahtoo ihan lentää ja huijuttaa, huijuttaa. Jätetään jo, Tuomas, tässähan ihan sortuu.

TUOMAS: Sortuvat miehetkin, miksi et sinä sortuisi.

MIINA: Miksi en minä sortuisi? Mutta ei, en saa sortua, minulla on Topias.

TUOMAS (pane kätensä Miinan kaulaan): Katso tätä ihmistä, Miina.

MIINA: Oma enkelini, Lukasson —

TUOMAS: Heleijaa, iloitaan, kerta sitä vain ihmistä vihitään.

MIINA: Minä muistelen Tuomasta aina.

TUOMAS: Muistelen minäkin sinua, mutta en saa enää rakastaa. Kaikella on aikansa ja kaikella määrätty rajansa, aika syntyä ja aika kuolla, aika istuttaa, aika repiä istutettua alas.

MIINA: Niin on. Pois on mennyt meistä toinen.

TUOMAS (laulaa):

Kaks oli meitä kaunokaista täällä saarella kanoa, yhenmuotoiset molemmat.

Käsikkähä me kävimmä,
sormikkaha me sovimma,
rinnan rihihuonehesen.

Kaks oli meitä kaunokaista,
oli kuin kananpojaista.
Pois on mennyt meistä toinen,

toinen suuresti surevi,
itkevi ikänsä kaiken,
aian kaiken kaihoavi.

MIINA: Elä, elä ole surullinen, onhan nyt ilon hetki.

IV KOHTAUS.

AINA (tulee): Täälläkö iloitaan.

TUOMAS: Tässä hyvästejä heitettiin.

AINA: Amalia siellä kyökkipuolella puuhailee.

MIINA: Lähdetään mekin sinne.

Aina koristelee tuomillaan lehdillä kahvipöytää.

TUOMAS: Lähdetään. Ikävä minulle jo tulikin häntä.

V KOHTAUS.

Menevät.

Topias Kinkkunen tulee samassa ulkoa. Tarkastaa Ainaa ja tulee ja tökkäisee kättä.

TOPIAS: Päivää.

AINA: Päivää.

TOPIAS: Ja terveeksiä.

AINA: Kiitoksia.

TOPIAS: Eikös se ole nyt se neiti?

AINA: On —

TOPIAS: Sitähän minä, jotta neiti se tämä on eikä — akka vielä. No — yhyy. (Rykii.) Yh-yh — tuota, juu.

AINA: No, istukaa.

TOPIAS: Jaksaa tuota seistakin. (Pyörittelee hattuaan ja seisoo hetken, sitten istuutuu.) Niin, tuota, se Amalia höpsykkä kun se, tuota, höpsytteli, jotta sitä neiti niinkuin sitä tuttavuutta haluaisi. No, jospa häntä teen sitten jonkun kysymyksen, alkajaisiksi ikäänkuin, jotta onkos sitä kangasta kudottu?

AINA: On.

TOPIAS: Sitä kun on siinä vielä se kangas, niin tulisitteko tuota kutomaan sen?

AINA: Mitä?

TOPIAS (huutaa kovemmin, kun luulee kuuroksi): Sitä kangasta. Ja onkos sulla se talo?

AINA: Mitä?

TOPIAS (huutaa): Talo onko?

AINA: Ei.

TOPIAS: No, perhana. Mitäs se eukko? Onkos niitä sulla rahojakaan?

AINA: Mitä rahoja?

TOPIAS (huutaa): Perintö, perintö- ja säästörahoja, en suinkaan minä sinusta muuten, noin laihakin kun olet, ettei kun luu ja nahka, lienet kivulloinen. Vaan jos oikea ihminen lienet, annan aluksi ruokaa ja särvintä, jotta tuosta kuontumaan kykenet, jos näet niissä rahajutuissa perää oli — noin, tuota, oliko tuota mitä rikettä papinkirjassasi, oletko, tuota, onko jo perillistä?

AINA: Hui —

TOPIAS: No, jos ei, niin ei. Sama minusta. Olisi tuo hoidettu, ka. Kun arvelin, jotta mitenkäs se varakas muuten varattomalle pyrki, kun höpsivät ne Tiina ja Amalia niitä varoja olevan ja talonkin valehtelivat, pakanat. Liekö totta ne rahatkaan? Paljonkos niitä oli sinulla?

AINA: Viisi markkaa.

TOPIAS: Kats' pakanat. No, tuota, ei sitten kaupoista taida tulla mitään. Jouti tulla siihen sen Kellin lesken sitten. Ei, ei tämä kävele. Jo minä sanoin, että kun on akka puhemiesnä, niin on piru konttimiesnä.

VI KOHTAUS.

AMALIA (tulee): Ka, täälläkö se Topias jo oleilee. (Kättelevät.)

TOPIAS: Ei tästä tytöstä ole, paljas tää on kovin ja vähällä ujutettu, mitäpä hänestä tyhjiä tyrkyttelit.

AMALIA: Herra-jestas, kosiko se neitiä, haha-haa?

AINA: Ha-ha-haa.

TOPIAS: Kylläpä se eukkoja kikatuttaa.

AMALIA: Eihän tämä ole se.

TOPIAS: Ei minun silmäni täällä muitakaan keksi. Ainoaksi vieraaksi sinä sanoit, jotta se tulee.

AMALIA: Köntsykkä — talon väkeähän tämä on. Miinahan se on morsian.

TOPIAS: No, mistä minä tiesin?

AMALIA: Ha-ha-haa.

TOPIAS: Vahinkokos tuosta, kun tästä ei kuitenkaan olisi siihen tarpeeseen ollut.

AINA: Ei vahinkoa mitään. (Menee.)

AMALIA: Odota nyt, niin näet omasi. (Menee.)

VII KOHTAUS.

Kohta tulee Miina kainona.

TOPIAS: No?

MIINA: No?

TOPIAS: Päivää sitten. (Nousee, kättelee, istuu takaisin.)

MIINA: Päivää.

TOPIAS: Onkos se tämä nyt — se oikea, se neiti?

MIINA: Neitihän minä vielä.

TOPIAS: Ka, tuttu ihminen, tunnenhan minä tämän, tämän tohtorilan piian.

MIINA: Tunnenhan minäkin Topiaan.

TOPIAS: Ähää, vai niin, vai tämä se nyt on, ähää.

MIINA: Minähän sitä.

TOPIAS: Niinpä, niinpä näkyy — sen ymmärtää, jotta sitä niinkuin sen miehen puutteessa olet.

MIINA: Noo —

TOPIAS: Noo, noo, joo, ähää — Mitäpä tuosta sitten —

MIINA: Ettäkö ei mitään?

TOPIAS: Mitä, mitäpä tekisi, arvelen. Onkos se talo?

MIINA: On, onhan se talo toki. Mitenkäs muuten.

TOPIAS: Puhui se Amalia —

MIINA: Niin, Amaliahan se puhui minullekin.

TOPIAS: Se, sehän se sitä höpötti, jotta ota siitä akka, jotta kun sillä on talo.

MIINA: On, on talot.

TOPIAS: Ja paljonkos oli niitä rahoja?

MIINA: Oli liki toista tuhatta rahoja toki, eihän sitä ilman.

TOPIAS: Sehän kuulostaa, joo, sehän tuo jo joltakin kuulostaakin. Ja sitä olet sinä niiden rahojen oikia omistaja?

MIINA: Jaa-a.

TOPIAS: Ja olet nyt miehen tarpeessa?

MIINA: No —

TOPIAS: Ja mikäpä tuossa. Akan tarpeessahan sitä minäkin. Olikos niitä perillisiä, niitä lapsia sinulla?

MIINA: Mitäs se mestari —

TOPIAS: Kysyn, jotta tiedän. Vai ei, noo, eikä muuta rikettä papinkirjassa?

MIINA: Eihän mestari, ei toki. Ja vaatetta on.

TOPIAS: Mikäs siinä sitten.

MIINA: Ja sormukset on.

TOPIAS: Mikä siinä sitten.

MIINA: Minä olen suora ihminen —

TOPIAS: Ethän tuota pahasti kumarakaan näy olevan.

MIINA: Minä puhun näet suoraan: En huonoa tavaraa nyt mestarille kaupittelen, kun itseäni kaupittelen. Ihmiseksi minut on tunnettu, ja minulla on hellä sydän.

TOPIAS: Vai on hellä. No, kuppuuta sitä. Näet, minulla kanssa tuo selkä pyrkii jo helläksi, sitä on sitä vikaa itsekussakin, kun on ikää. Vaan jos imaseisi siihen parikymmentä sarvea, niin ehkä se vielä selkänä menisi.

MIINA: Menee se.

TOPIAS: No, jos siihen saapi nyt sen eukon, sen omituisen käs kyläisen, niin vetäköön sarvet. Näet, sitä kun minäkin sanon suoraan, niin onhan se saatava se akka, kun on se lehmä.

MIINA: Sitä kaikkea puuttuu, jos vaimoa puuttuu.

TOPIAS: Joo — ähää —

VIII KOHTAUS.

AMALIA (tulee): No, jokos täällä on puheltu asiat suoriksi?

MIINA: Jo on puhuttu.

AMALIA: Mitäs sanot, Topias?

TOPIAS: On, onhan se sievoinen ihminen tämä eläjä, mikäpä siinä.

AMALIA: On. Piti sen kelvata. Hullu se, joka ei tätä ihmistä nai. Nainen ei tule paremmaksi, etsi vaikka maailman ääret.

TOPIAS: Vai ei tule, noo, mikäpä tuossa.

MIINA (pistää kätensä Topiaan käsikoukkuun): Noo, Topias.

TOPIAS: Joo —

AMALIA: Minnehän karkasi se Lukasson, on jo kiire kirkkoon, voi, voi, kun sen jätin silmistäni.

MIINA (Topiaalle): Ja jos saan esittää itseäni lähempään tuttavuuteen, minä olen Miina —

TOPIAS: Ka, tottahan, kukas muu?

MIINA: Ja sinä Topias.

TOPIAS: Mitenkäs, tottahan sitä Topias Topiaksen pöksyissä, en minä eukoksi tule, vaikka sanan mukaan pitäisi tulla vaimon kanssa yhdeksi lihaksi. Vaan ei, ei se kävele.

AMALIA: Voi, voi, tulkaa kyökkiin ryyppäämään kahvit, niin ei pöytää töhritä vielä, niin minä katselen sitä sulhasta. Jokohan, jokohan se minne karkasi?

Menevät.

IX KOHTAUS.

Tohtori ja apteekkarska tulevat kohta verannalta.

ELLI: Kuinka täällä on hauskaa, niin toisenlaista kuin kolme viikkoa sitten ja kuitenkin samanlaista.

YRJÖ: Ihan samanlaista.

ELLI: Tuntuu kuitenkin vieraan käden jäljet. Ihan tekee kipeätä. Miksi sinä vaadit minua tulemaan tänne?

YRJÖ: Amaliallehan sinä lupasit. Ja täytyyhän sinun liikkua jo ihmistenkin tähden. Mitä se merkitsee se huoneessa istuminenkaan? Sairaaksihan sinä siitä tulet. Asia täytyy jo ottaa kylmemmin, jos sinä vielä hullussa ajatuksessasi kiinni pysyt. Kun Jussikin kävi jo minun luonani, on sinunkin jo hillittävä itseäsi.

ELLI: Hillitsenhän minä.

YRJÖ: Arkahan tuota olet. Ja yhä sinä kuitenkin uhkaat jäädä sinne, ja muuttaa minun huoneisiini muka. Sanon sinulle, oletpa sinä yksinkertainen, Elli.

ELLI (suuttuen): Sano mitä sanot, minä jään kuitenkin. Kun ero on selvä, vihitään meidät.

YRJÖ (hiukan hyvillään): Vihitään noin vaan? Minulta kysymättä? Kaunistapa se olisi.

ELLI: Vihitään.

YRJÖ (pehmeästi): Mutta jos minä sanon, että ei vihitä.

ELLI: Vihitään sittenkin. Nyt olen ollut siellä. Nyt kaikki tietävät sen. Nyt kaikki pitävät minua sinun vaimonasi. Hyvä. Minä kärsin kaiken. Minä olen kaikkien ennakkoluulojen yläpuolella, siksi kunnes saan korvauksen. Ja, Yrjö, sinä et peräydy!

YRJÖ: En ole vielä kertaakaan mitään luvannut.

ELLI: Et, kun olet raukka. Mutta minulla on valtit kädessä. Minä tiedän, että rakastat minua. Olisithan minut ennenkin ottanut.

YRJÖ (hiukan epävarmana): En koskaan. Mistähän sellaisia päänäpistöjä lienet saanut?

ELLI: Hulluhan olisit ollut, jos et olisi minua rakastanut. Katsele minua. Sievä? No, ja silloin oli rahojakin — etkö olisi ottanut? Ahaa, katso suoraan silmiin!

YRJÖ: Elä väitä sitä, mikä ei ole totta.

ELLI: Se on totta. Luuletko, ettei minulla ole hermoja, etten tuntisi, mitä ympärilläni ajatellaan? Katsos, Jussin ja Ainan jutussakin miten oikeaan osuin. Tunsin hermoillani, ettei Jussi minusta enää pitänyt ja että oli uskoton.

YRJÖ: Aina sinä tuota samaa. Säästä minua jo!

ELLI: Olkoon, en siitä enää puhu. Vaan ymmärräthän, että minulla täytyy olla joku paikka, johon pääni kallistaa.

YRJÖ: Ja armollisesti olet sinä nyt keksinyt minun sylini.

ELLI: Kun minulla ei ole muita.

YRJÖ: Uhriksi. Hyvä. Minä kiitan kunniasta. Mieluummin näkisin, että se olisi nytkin Jussi.

ELLI (hermostuneesti): Sinä et puhu totta. Sinä kiusaat minua. Et saa puhua enää niin. Asia on jo päätetty. Yrjö, Yrjö, minulla ei ole ketään muuta maailmassa kuin sinä. (Itkee.) Ei, ei ketään — Ja jos sinä minut jätät, niin minä, minä. — Lupaa, rakas Yrjö, ettet jätä minua. (Syleilee väkisin Yrjöä.) Lupaa, lupaathan?

YRJÖ: Minkä ihmeen minä nyt taidan, minä yksinäinen miespoloinen, joka sinun tiellesi osuin. Hupsuahan tämä on. Voi teitä naisia. Järkeä ei teihin saa luotiakaan.

ELLI: Eihän tarvitse järkeä, nyt enää. Ja onhan sinulla järkeä, mitä minä sillä teen. Olen ilman järkeäkin hyvin, hyvin kiltti. En tee hankalaksi elämäsi. Tännekin tulit sinun tähtesi. Tahdoin näyttää, että tämä koti ei minulle enää mitään merkitse.

YRJÖ: Tämä koti!

ELLI: Tämä apteekki. Eikä mieheni — Jussi — eikä itse apteekkari Ollenberg. Eikös se ilahduta sinua?

YRJÖ: Ilahduttaa suuresti.

X KOHTAUS.

AMALIA (tulee. Hän kättelee ja niiaa): Tervetulemaan, tervetulemaan. Apteekkarska oli kovin ystävällinen, kun luvallleen tuli. Nythän se ilo ilolta tuntuukin. Ja apteekkari, kylläpä se on nyt iloinen. Täällä onkin kaivattu teitä. Nyt ei enää pois lasketakaan. Vaan minä olen etsinyt sulhasta — ei koko talosta Lukassonia löydy, minnehän se on mennyt — ja nyt olisi jo kiire kirkkoon.

YRJÖ: Kuinkas sitten?

AMALIA: Ei hätää, kun sen löydän, vaikka selässäni vihille vien. (Menee vasemmalle.)

YRJÖ: Ha-ha-haa, siinä on mies, joka ei hevillä antaudu.

ELLI: Ja sinä naurat.

YRJÖ: Toivonpa, ettei häntä löytyisi.

AMALIA (tulee vasemmalta, vetäen mukanaan Lukassonia): Siellähän tämä minun sängyssäni jo köllötti. Ha-ha-haa. No, tervehdipäs nyt herrasväkeä. (Lukasson tervehtii.) No, ja joudupas, lähdetäänpäs nyt papin pakinoille. Sitä on sitten tehty sekini.

TUOMAS: Jaa, jaa. On tehty sitten se, mitä ei tekemättömäksi koskaan tehdä. — Leikkiin, leikkiin syntyi ihminen.

YRJÖ: Voi mies parka, enkö minä varoittanut sinua?

TUOMAS: Ehkäpä samassa kadotuksessa ollaan. Luojanhan ne ovat säätämiä niin ilot kuin kärsimyksetkin. Kestä pois vain.

AMALIA: Jaa-a. Kestettävä on. No, joudupas. Minä käsken apteekkaria ja toimitan kahvia.

ELLI: Odotetaan hääväkeä kirkosta toki.

XI KOHTAUS.

Amalia kutsuu oikealta ovesta Miinaa ja Topiasta, jotka tulevat.

YRJÖ: Jahaa, tämäkö se nyt on Miinan sulhanen?

TOPIAS: Jos tohtori ei pahakseen pane, niin minähän sitä virkaa nyt hoitelen. Se kun näet otti ja kuoli se vaimo, niin luonto pyrkii toista tahtomaan.

YRJÖ: Se on tietty.

TOPIAS: Jotta jos tohtorille sopii tämä naiminen?

MIINA: Sopii, johan sanoin, kun häätkin tohtori lupasi.

TOPIAS: Vai häät, eikö vähemmällä tarttuakseenkaan.

YRJÖ: Hyvän emännän sinä nyt saat.

TOPIAS: Hee, vai hyvän, vai sattui tuo toki hyvä. Jokohan sitten kävi, jotta kaupat paremmin onnistui kuin ensi kerralla.

YRJÖ: Onnistui ne nyt.

AMALIA (joka on puhutellut Elliä): Sanoinhan minä, että anna kun minä katsastan.

TUOMAS: Ja kun minäkin olin jo katsastanut.

AMALIA (ottaa Tuomasta kädestä): Voi, voi, kiire taitaa jo tulla.

ELLI: Joutukaa vain ja onnea matkalle.

TUOMAS: Onnellisin matkahan se tämä on.

AMALIA (niiaa): Kiitoksia, kiitoksia apteekkarska.

XII KOHTAUS.

Menevät.

Yrjö kävelee ja tupakoi.

ELLI (kävelee, joutuu pianon luo, koskettelee sen kieliä): Kauanpa on, kun olen saanut soittaa!

YRJÖ: Soita, mikäs sinua estää.

ELLI: Kuuluu apteekkiin. Jos se häiritsee.

Istuutuu kuitenkin, näppäilee, sitten innostuu laulamaan:

Värjötellen varpapuussa pieni lintu vaikertaa, kun on kylmä pohjantalvi, routaan käynyt kaikki maa.

Pois on mennyt ystäväinen
taakse aavain merien,
pettänyt on kumppaninsa
viehtyessään vieraaseen.

Lohduton on lintu raukan vaikerrella yksinään, kolkko korpi hyljätyllä menehtyä ikävään.

XIII KOHTAUS.

Jussi tulee, kuuntelee Ellin soittoa ensin ovella, sitten lähestyy arasti Elliä.

JUSSI: Tervetulemaasi, Elli.

ELLI: Kiitos.

JUSSI: Kuinka voit nyt, Elli?

ELLI: Kiitos, hyvin.

JUSSI: Sepä hauskaa.

ELLI: Kuinkas sinä?

JUSSI: Kiitos, hyvin. Oletko saanut jo hyvin unta?

ELLI: Kiitos, olen. Yrjö on ollut minulle niin hyvä.

JUSSI: Kiitos siitä, Yrjö. Ja vieläkin, suo anteeksi, että silloin kiivastuin.

YRJÖ: Ei mitään.

JUSSI: On niin hauskaa, että olet ollut hyvä vaimolleni — (hätäisesti)
Vaimollesi.

ELLI: Miten kauniita keltaisia ruusuja sinulla on tässä. (Painaa päänsä kukkiin.)

JUSSI (katselee Elliä arasti ja ihailleen): Niin —

ELLI: Ainanko ne ovat?

JUSSI: Ei. Tilasin ne eilen, kun Amalia kertoi, että sinä olit luvannut tulla tänne hänen häihinsä. Tilasin ne sinua varten. Sinähän pidät keltaisista — Oliko se pahasti?

ELLI: Ei suinkaan.

JUSSI: Pidätkö niistä?

ELLI: Ihania.

JUSSI: Elli, rohkenenko toivoa — saako tarjota ne sinulle ehkä? Olisin ennenkin lähettänyt sinulle kukkia — en ole uskaltanut.

ELLI: Kiitos.

JUSSI: Kun ne otat, tuotat minulle suuren ilon.

Elli pyyhkii salaa kyyneleitä silmistänsä; kun ei voi salata liikutustaan, menee verannalle.

YRJÖ: Hän tahtoo väkisinkin jäädä sinne.

JUSSI: Tietysti.

YRJÖ: Etkö sinä todellakaan tiedä mitään keinoa?

JUSSI: En.

YRJÖ: Onpa se kauniisti. Saattaa minut sellaiseen asemaan. No, totta sinä et enää välitä hänestä.

JUSSI: Välitä?!

YRJÖ: Hän väittää, ettet koskaan ole välittänytkään. Rahoja nait. Taisihan se niin ollakin. Apteekin tarvitsit — mutta mitä se tähän kuuluu.

JUSSI: En kiellä totuutta. Rahojen tähden nain. Tahii ei. Ne kiinnittivät minun huomiotani ensin häneen. Se avioliitto oli minulle edullinen. Mutta sitten rakastuin häneen toimeksani. Oli hänellä rahoja tahi ei, ei se olisi minulle enää mitään merkinnyt. Olin todella rakastunut. Sen Jumala yksin tietää, kuinka silmittömästi olin häneen rakastunut. Hän täytti koko elämäni. Hän oli oikea nainen pikku oikkuinensa. Et aavista, miten hän on joskus tyhmä ja — suloinen. Ja minä hullu, kun laskin hänet käsistäni. Katsos, en itsekään huomannut, miten rakkauteni vähitellen haihtui, tulin välinpitämättömäksi, kun olin varma hänen suhteensa. En ollut enää huomaavainen ja olin valmis

katselmaan toisia ja unohdin vaimoni — sinun vaimosi.

YRJÖ: No, no veli.

JUSSI: Minä hullu, hullu, mitä olen minä tehnyt!

YRJÖ: Sinä rakastat häntä vielä, vaimoasi?

JUSSI: Rakastan kuin koira ja pelkään, että teen tyhmyyksiä vaimoni — vaimosi tähden —

YRJÖ: Tee sinä vain.

JUSSI: Ooh, Jumala, enhän minä häntä ansainnut — ja kuitenkin en voi nähdä, että hän, vaimosi, muuttaa sinun luoksesi, ei, en voi nähdä. (Lyhyistyy epätoivoissaan istualleen.)

YRJÖ: Puhuttele nyt häntä edes. Odota. (Hän hakee sikarilaatikon, menee verannalle polttamaan tupakkaa ja viittaa Ellille, että Elli menisi pitämään seuraa Jussille. Elli tulee arkaillen sisään.)

XIV KOHTAUS.

ELLI: Enhän häiritse?

JUSSI (kavahtaen ylös): Et, et suinkaan. (Ojentaen tuolia.) Etkö tahdo istua?

ELLI (epäröiden): Ehkä häiritsemme sinua.

JUSSI (katsoen kelloaan): Ei, ette, kohtahan tulevat kirkostakin. On oikein hauska, että herrasväet olivat ystävällisiä ja tulivat.

ELLI (istuutuu väsyneenä): Ooh.

JUSSI: Oletko väsynyt? Jos tahtoisit levähtää, niin sinun kamarisi on entisessä kunnossaan. Olen vienyt sinne kukkia joka päivä.

ELLI: Kiitos. Mutta jos sinua vaivaa, että olemme täällä?

JUSSI: Ei. Olen oikein iloinen, tavallaan.

ELLI: Sehän hauskaa. Missäs Aina on? Apteekissa tietysti.

JUSSI: Apteekissa. (Jussi painuu synkkänä istumaan, unohtuen tuijottamaan yhteen kohti.)

ELLI (epäröiden): Jussi, etkö olekaan onnellinen?

JUSSI: Miksi puhut niin sydämettömästi! Eikö riitä jo se, mitä olet tehnyt?

ELLI: Ansaitsemattasi tehnyt?

JUSSI: Olen ansainnut kaikki, tunnustan sen.

Elli käy pahoilleen.

JUSSI: En sinua ansainnut. En ymmärtänyt silloin, mikä aarre minulla oli kädessäni.

ELLI (punastuen ilosta): Jussi, sinä puhut vain. (Käy taas pahoilleen.) Sinä puhut vain niin, että minulla olisi helpompi erota ja tottua tähän — uuteen asemaan ja uuteen mieheeni. Hän onkin mainio, hän, paremmaksi ei mies voisi tulla.

JUSSI (synkkänä): Onhan Yrjö hyvä. Ethän sinä menettänyt.

ELLI: Etkä sinä.

JUSSI: Minä?

ELLI: Kun Ainan valitsit ja minut jätit.

JUSSI (kiivaasti): Elli, elä puhu, et saa.

ELLI: Miksi?

JUSSI: Siksi, että se oli vain tekosyy, jonka nojalla tahdoit päästä tahtosi perille. Etsit minussa vian, ettei isku niin kovasti sattuisi.

ELLI: Ja sinussa ei ollut syytä?

JUSSI: Oli, tietysti oli.

ELLI (kylmänä): Siinäpä se.

JUSSI: Vaan ei sitä syytä, minkä sinä syyksi väität.

ELLI (ivallisena): Vai ei, uusia, muita syitä siis?

JUSSI: Muita. Se, että vaikka sinua rakastin, huoletonna tosin myöhemmin, en ymmärtänyt siitä puhua, en joka päivä sitä vakuuttaa. Niin että itsekin olin sen unohtaa. Vaan en ole koskaan ketään sinuun verrannut, enkä koskaan tule vertaamaan.

ELLI: Et Ainaakaan.

JUSSI: Sanoin, sinä et saa puhua Ainasta enää. (Lujasti.) Minä kiellän sen! Täytyyhän minullakin, syytetyllä, olla oikeus vastaansanoa siinä, missä minulle vääryyttä tehdään.

ELLI: Eihän kukaan tee sinulle väärin.

JUSSI: Sinä, sinä teet, kun sinä puhut aina siitä, missä ei ole perää.

ELLI (hiljaa): Onko se totta?

JUSSI: Vieläkö epäilet?

ELLI: Vielä.

JUSSI: Rakas, rakas Elli. Nyt kun olet erossa ja olet toisen, nyt kun asia ei merkitse sinulle enää mitään, kun se ei enää vaikuta väliimme, niin vakuutan pyhästi, ettei meillä ole Ainan kanssa ollut mitään tekemistä sen enempää kuin jo sanoin — eikä se ole mitään.

ELLI (katsoo kiitollisena Jussiin): Minä uskon nyt.

JUSSI (pyyhkii silmiään): Kiitos. Minä olen iäti kiitollinen sinulle rakkaudestasi (korjaa) — siitä, että minulla oli kerran onni (taistelee itkua vastaan) — onni saada kutsua sinua omakseni.

XV KOHTAUS.

AINA (tulee, epäröi, pysähtyy ovella): Pyydän anteeksi. Olisin kysynyt, sopiiko päivällistä siirtää puoli tuntia, vieraani tulee vasta postihevosesessa.

Elli katsoo alas, istuu kalpeana ja kärsivänä.

JUSSI: Kuinka vain on parasta, Elli?

ELLI (hermostuneena): Ainahan sen määrää —

JUSSI: Odotamme siis.

Aina menee.

ELLI (vaitiolon jälkeen): Tulee siis vieraita?

JUSSI: Tulee Ainalle.

ELLI: Ehkä täällä on kihlajaiset siis, (synkkänä) koska tänne jo hänen vieraansa tulevat.

JUSSI: Niin, voi olla. Vaan jos sinä et tahdo, että vieraat tänne tulevat, niin —

ELLI (katkerana): Minä! Enhän minä saa täällä määrätä.

JUSSI: Miksi et? Teen miten sinä vaan tahdot.

ELLI: Ei —

JUSSI: Teen. Jos tahdot, sanon Ainalle, että hänen sulhasensa voi mennä kievariin.

ELLI (kohoten kalpeana): Hänen sulhasensa!

JUSSI: Niin, hänen sulhasensa. Sanoinhan, että heillä voi olla aikomus julaista kihlauksensa.

ELLI (huutaen): Jussi, rakas Jussi! (Paiskautuu Jussin syliin.) Oma, rakas, rakas Jussi.

JUSSI: Elli!

ELLI: Te ette siis —?

JUSSI: Sanoinhan —

ELLI: Ei siis kihloissa sinun — ei minun mieheni kanssa, tämän oman, tämän rakkaan —

JUSSI: Ei. Mutta sinä ja Yrjö?

ELLI: Ei se ollut mitään, se oli keksittyä, usko, se ei ollut mitään.
(Painautuu lujemmin Jussin rintaa vastaan.)

JUSSI: Sinä oma! Ja nyt minun pitäisi kosia sinua uudelleen.

ELLI: Kosi. Tässä olen, enkä koskaan lähde tästä, en koskaan tältä omalta paikaltani — ja ethän, ethän laske minua enää?

JUSSI (puristaen häntä): En, en koskaan omaa, omaa armasta laske.

ELLI: Ja nyt minä pyydän sinulta kaikki anteeksi.

JUSSI: Minä pyydän sinulta.

ELLI: Ja nyt en tätä kotia enää koskaan jätä. Kulkemaan ja kokeilemaan ei minusta ole. Ennen kärsin tässä kotona, jos surua sattuu.

JUSSI: Jos on syytä — ja vaikka ei olisikaan, riitele minulle ajoissa, ettei rike suureksi kasva.

ELLI: Niin, riidellään ennen keskenämme.

JUSSI: Ja sitten sovitaan. Sovitaan myöskin. Elli, Elli, oma vaimo —

ELLI: Kaipasin sinua siellä yötä päivää.

JUSSI: Ja minä sinua!

ELLI: Niinkö?

JUSSI (leikillään): Niin. Mutta mitähän Yrjö nyt sanoo, kun vien hänen vaimonsa?

ELLI: Kun viet vaimosi. En ole hänen, elä puhu siitä enää. Meillä ei ole Yrjön kanssa mitään tekemistä keskenämme. (Leikillään.) Hän ei tahtonut minua, ajattele. Vaikka tunkeilin hänen syliinsä, ei hän huolinut.

JUSSI: Ha-ha-haa.

ELLI: Ha-ha-haa. Niin huono maku. Ja koetin tunkeilla näyttääkseni sinulle, että tulen toimeen sinuttakin, että on niitä miehiä muuallakin. Vielä mitä, ei se ymmärrä hyvää. — Tuolla se nytkin murjottaa — Yrjö — hyi, hän vasta on ikävä, hyi, niin kunnollinen, että suututtaa. Hänen kanssaan sanoisi elävänsä. Ikävään hän vaimonsa tappaisi, mutta sinä — sinä armas, olet niin toista maata. Sinä osaat rakentaa ristiriitoja ja sinä osaat juhliakin.

JUSSI (jättäen Ellin): Juhlia, sinäpä sen sanoit, nyt on juhrittava, onhan siellä samppanjaakin vielä. (Ottaa ruusun, antaa sen Ellille. Suutelevat. Jussi poistuu.)

ELLI (kävelee riemuissaan, laulaa):

Ei huolta murhetta rahtuakaan, kun jällehen saan sua nähdä mä vaan ja armaana taas halaella.

Nyt lauluni helky ja raikuen soi, kun lemmestä, oi, mun syömeni voi ja riemusta taas vavahdella.

YRJÖ (tulee verannalta): Siis sovinto vihdoinkin?

ELLI: Sovinto, täydellinen!

YRJÖ: Sanoinhan minä.

ELLI (nousten ylös): Yrjö, elä ole minulle vihainen. Olen tehnyt väärin sinua kohtaan.

YRJÖ: Vihainen, sitä sinä vielä ansaitseisit.

ELLI: Emme ole ehkä täydellisyyksiä me naiset.

YRJÖ: Kyllä, kyllä te olette.

ELLI: Meidän sielumme on aivan erilainen.

YRJÖ: Ihastuttava — niin on.

ELLI: Taidat puhua pilkkaa?

YRJÖ: Kuinka raskisin.

ELLI (hyppien ilosta, Yrjön luo): Sinä olet niin tarkkanäköinen ja viisas. Minä ihailen sinua ja rakastan sinua — ai (vetäytyy takaisin, mutta palautuu päättävästi) — Yrjö, saat sinä palkaksesi kerran suudella minua. (Tarjoaa suutaan.) — Noo —

YRJÖ: En halua.

ELLI: Hyi sinua. Et halua. Yrjö, sinä et rakasta minua!

YRJÖ: En. Enkö ole tuhannesti sitä sanonut?

ELLI: Kun et käsitä minua. Nainen voi olla niin käsittämätön. Mutta sano, olethan minusta vähän edes pitänyt. Olethan oikein pitänyt? Se sinun pitää sanoa, nyt, kun vielä tohdit.

YRJÖ: Mikäs minua estäisi vaikka milloin sitä sanomasta.

ELLI: Jussi. Kun minä menen nyt Jussin kanssa uudelleen naimisiin, silloin et sinä saa tulla likellekään rakkauksistasi puhumaan.

YRJÖ: Enhän ole tullut ennenkään.

ELLI: Siinä oletkin tehnyt tahdittomasti. Suorastaan. Sillä etpä tiedä, jos — — —

YRJÖ: Mitä?

ELLI: Enpä sano.

YRJÖ: Kananpää!

ELLI: Et saa!

YRJÖ: Yhden seikan olet minulle opettanut. Nyt tiedän, mitä te naiset olette.

ELLI (ihastuen): No?

YRJÖ (aikoen ensin muuta sanoa, sanookin vain): Kananpäitä.

ELLI: Ja te miehet, te olette kaikki —

YRJÖ: Pettureita, uskottomia. No, paitsi Jussi.

ELLI: Elä ole yhtään mustasukkainen Jussille nyt. Hän ansaitsee minut. Ja sinä saat nyt etsiä jonkun toisen — kernaasti minun puolestani, jos rakkaudeltasi voit.

YRJÖ: Kiitos.

ELLI: Sillä nyt en minä enää koskaan tarjoudu sinulle.

YRJÖ: Vahinko.

Jussi ja Aina tulevat vasemmalta tuoden samppanjavehkeet pöytään.

ELLI (Ainalle): Anna kun minä autan sinua, Aina.

AINA: Kiitos. Apteekkari kertoi minulle hauskan ihmeen.

ELLI: Ihmeenkö? Ihmekö se, jos ihminen omansa löytää? Onpa Ainakin omansa löytänyt. Onnea vain!

AINA: Kiitos.

ELLI: Ilo loistaa jokaisen kasvoilta.

YRJÖ: Jos hyvin teet, katsantos on iloinen, sanotaan.

ELLI: Ja sieltähän hääväetkin jo tulevat.

JUSSI: Soita sinä, Elli, häämarssia niille nyt.

YRJÖ: Kun on kahdet häät näin yhtäikaa vielä.

Elli soittaa. Jussi kaataa laseihin. Kirkkoväki saapuu. Ensin tulee Amalia liikutettuna Tuomaan käsikoukussa, sitten Miina Topiaan ja lopuksi Tiina. Kätellään ja onnitellaan. Aina tarjoaa samppanjaa.

AMALIA: Ja niin sitä vihittiin, että paukahti. Voi kuitenkin, kun se hyvää teki.

TUOMAS: Oikein se virkisti mieltä näin muutteesta. Nythän se elämä vasta alkaakin, kun pääsi uudestasynyneeksi.

YRJÖ: Kumpaanko sinut nyt vihittiin, Tuomas?

TUOMAS: Vaimooni, morsiameni kälyyn (viittaa ensin Amaliaa, sitten Miinaa).

MIINA (Topiakselle): Näkeekö Topias, luulin ensin, että tämä Tuomas olisi minua varten luotu, vaan sitten selvisi, ettei se Tuomas olekaan, vaan Topias itsehän se on. Ihmistieto ei aina ole täydellinen.

TOPIAS: Joo, se tieto ihmisessä on, mikä siihen mahtuu. Ja pahanko merkki tuo, jos kunnonkin miehelle olisit kelvannut?

AINA (muistellen Topiaan kosimista): Ha-ha-haa.

TIINA (joka on tarkastellut huonetta, keskeytyy työssään): Hupsukos ei hyvää tuntisi ja talollista naisi. Saati vielä kun on nuori ja pulski niinkuin tämä Miina, joka kukkii kuin paras ruusu.

AMALIA: Sanoinhan minä, selviäähän tässä seikat.

AINA (Amalialle): Ja apteekkarskakin tulee kotiin.

AMALIA (ilostuen): Tiesinhän minä sen, että routa porsaan kotiin ajaa. No nyt ei surra Suomessa. (Menee, kättelee apteekkarskaa, niiailee.) Tervetulemaan vain.

JUSSI (kilstäessään Tuomaan kanssa): No, terve, avioon-astuja. Tännepä tulit.

TUOMAS: Ja sinulla olisi vaikka linnun siivet, et varjoasi pakeneisi.

YRJÖ: Tai vaikka sinä tyhmän huhmarossa survot niinkuin kryynit, ei kuitenkaan hänen hulluutensa hänestä erkane.

TUOMAS: Luojaanipa syytän, jos itseäni syytän ja hänen antiansa väheksyn, jos en hänen käsialoistansa ihannettani ja elämäni kruunua löydä.

TOPIAS (joka on seurannut Tuomaan ajatusta): Mikä ettei, jos nainen ei ole tyhjä terpentikkeli, vaan järki kuje, voihan se mukiinkin mennä.

AMALIA: Tottahan. Mitenkä muuten valtakunnatkaan pystyssä pysyisivät? (Kääntyen Elliin.) Olen aina sanonut, että kun nainen on nerokas, omansa se ottaa ja omansa pitää ja hallitsee.

TUOMAS: Vaan kukas häntä hallitsee? Muistelepas vihkikaavaa, mamma.

AMALIA: No, sanoi tuo pappi siellä äsken, jotta mies on vaimon pää, sen kylkiluustakin kun muka on tehty. Vaan minä sanon: Ei ole ollut näkijää, paremmin tuo vaimon kylkiluusta lienee koko mies tehty.

Esirippu.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MIEHEN KYLKILUU: KOLMINÄYTÖKSINEN
HUVINÄYTELMÄ ***

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without

paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE

TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written

confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.